Ազգ
Azg
armenian daily

15 ՕԳՈՍՏՈՍ 1996 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ. # 152 (1158)

Քեն Խաչիկյանը Բոբ Դոուլի «ռազմավար» Կալիֆոռնիայում

ԵՐԵՎԱՆ, 14 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԵՊԱՆ. «Կառո՞ղ է Քեն Խաչիկյանը օգնել սենատոր Դոուլին տապալելու Քլինթոնի վերակընտրությունը»: Լոս Անջելեսում լույս տեսնող «Արմինիան Օբսերվեր» թերթը սույն վերնագրով հոդվածում հիշեցնում է, որ «երբ հանրապետական Ռեյգանին ընտրել էր լինում մի հոգին կայք ունենալ, նա կանչում էր Քեն Խաչիկյանին: Երբ Ռեյգանը, Նիքսոնը կամ Բուշը ոտքով մտնում Կալիֆոռնիայի ընտրողների ձայներին, նրանք կանչում էին հանրապետականների ռազմավարին` Ք. Խաչիկյանին: Այժմ Դոուլը Կալիֆոռնիայի նախնական հաղթանակներն իր դժվարին պայքարում բերել է Ք. Խաչիկյանին` այդ մեծամասնություն փորձառությանը, օգնելու իրեն տապալելու Քլինթոնի վերակընտրությանը»:

Թերթը գրում է, որ Խաչիկյանին ճանաչող ներկայացնում են որպես վարպետ ռազմավարի եւ գործողությունների ազդեցության մեծակալ դեկավարի, որը «գինված Կալիֆոռնիայի հատուկ իմացականությամբ ի վիճակի է անմիջապես պատասխանել հարձակումներին»: Նա Եղեռնի զոհերի ժառանգներից է:

ՑԱՎԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Վեհափառ Հայրապետը սգում է Վիկտոր Համբարձումյանի մահը

Մեծ խոր վշտով իմացանք Հայաստանի Հանրապետության Ազգային Հերոս, Գիտությունների Ազգային Ակադեմիայի Պատվո Նախագահ, մեծանուն եւ բազմավաստակ գիտնական Վիկտոր Համբարձումյանի մահը: Նա ամբողջ աշխարհի մեջ բարձր պահեց հայի անունը, ամեն տեղ պատիվ բերեց իր ազգի համար:

Նրա աշակերտները, նրա գիտական գործերը պերճախոս վկայություններ են Հայաստանի Գիտության բարձր որակի եւ մեծամեծ նվաճումների:

Հայ ազգը կմնա նրան միշտ երախտապարտ:

Հովվական այցելությամբ գտնվելով Արգենտինայում, հղում ենք Մեր օրհնությունը նրա հիշատակին, աղոթում ենք նրա հոգու երկնային երանավետ խաղաղության համար:

Նրա ընտանիքին, Ակադեմիային եւ մեր Հանրապետությանը ներկայացնում ենք Մեր ցավակցությունը հանուն Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու եւ Նրա Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի:

ԳԱՐԵԳԻՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
13 օգոստոս 1996

Կոտումմաօիրվի Գերմանիայում ՀՀ դեսպանատան հյուպատոսական գործունեությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 14 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետությունում ՀՀ դեսպանության գործունեության վերաբերյալ գերմանական «Ֆոկուս» շաբաթաթերթում հրապարակված հոդվածի առնչությամբ, ինչպես հայտնեցին ԱԳՆ մամուլի եւ հասարակայնության հետ կապերի ծառայությունից, ՀՀ արտաքին գործերի նախարար Վահան Փափազյանի հրամանով ստեղծվել է հանձնաժողով, որը ստուգում է կոտումմաօիրի դեսպանատան հյուպատոսական գործունեությունը:

Հանձնաժողովում ընդգրկված են նաեւ ՀՀ ֆինանսների եւ ազգային անվտանգության նախարարությունների աշխատակիցներ:

Աշխատանքից ազատվել են նախագահի հրամանագրով

Օգոստոսի 14-ին ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը առանձին հրամանագրով աշխատանքից ազատել է ՀՀ գլխավոր դատախազ Հենրիկ Միխայելի Սարգսյանին («իր դիմումի համաձայն»), Լոռու մարզի Տաշիրի նախկին վարչական շրջանի դատախազ Կիմ Ներսեսի Ավագյանին եւ Երեւանի կայազորի զինվորական դատախազ Անդրանիկ Էդուարդի Շահինյանին:

Տեղեկությունը հաղորդող Արմենպրես գործակալությունը ոչինչ չի նշել վերոհիշյալ անձանց աշխատանքից ազատման պատճառների մասին:

Հարգանքի տուրք եւ հրաժեշտ մեծանուն գիտնականին

Լ. Տեր-Պետրոսյան. «Վիկտոր Համբարձումյանն այն անհատն է, որը ոչ թե ինքն է ազգին պատկանում, այլ ազգն է իրեն պատկանում»

«Մենք այսօր հրաժեշտ ենք տալիս հայ ժողովրդի մեծագույն անձնավորություններից մեկին, որի մեծությունը ժամանակի ընթացքում դեռ էլ ավելի պայծառ կփայլի եւ դառնալու մեր ժողովրդի երեխաների մաքառման ճանապարհին ուղեցույց», ինչպես Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի այս խոսքերը, թերեւս, լավագույն ամփոփումն են Հայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիայի շուրջբոլորը, որը կայացած այս ընդհանուր ժողովի, որը նվիրված էր Վիկտոր Համբարձումյանի հիշատակին: Այստեղ էին հանրապետության նախագահները ու մեծամեծները, ակադեմիայի անդամները ու աշխատակիցներ: ՀՀ նախագահի հետ միասին էին ՀՀ ԱԺ նախագահ, Վ. Համբարձումյանի բազմամյա կազմակերպման ղեկավար հանձնաժողովի նախագահ Բաբկեն Արարքցյանը, ՀՀ վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի նախագահ Գագիկ Հարությունյանը, ԱԺ փոխնախագահները, ՀՀ նախարարներ, բազմաթիվ պետական հանձնաժողովի անդամներ: Մայր աթոռ Ս. Էջմիածինը ներկայացնում էին Գեւորգյան հոգեւոր ճեմարանի անդամներ Արարատյան հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ բարձրաշնորհ Տ. Գարեգին արքեպիսկոպոս Ներսիսյանը եւ Մայր աթոռի դիվանապետ բարձրաշնորհ Տ. Ներսես արքեպիսկոպոս Պոզապալյանը:

ՀԳԱԱ նիստերի դահլիճի բեմի խորքում ակադեմիկոս Վ. Համբարձումյանի ծննդյան մեծադիր դիմանկարն է ազգ ծաղկեպսակով ու շրջապատված ծաղկեփնջերով: Թափոր է ակադեմիայի պատվավոր նախագահի արտոր նախագահական սեղանի մոտ: Ներկաները մեկ րոպե լռությամբ հարգեցին հանգուցյալի հիշատակը:

Արդ ժողովը բացեց ՀԳԱԱ նախագահ ակադեմիկոս Ֆադեյ Սարգսյանը: Վ. Համբարձումյանի գիտական հզոր տաղանդը զուգորդվում էր գիտության կազմակերպչի նրա անսովոր բացառիկ ընդունակությունների հետ, մասնավորապես ասաց նա: Բազմակողմանիորեն զարգացած, լայն աշխարհայացքի տեր էր այդ մարդը, խոշոր հայրենասեր: Նրա ղեկավարությամբ Հայաստանում նոր մակարդակի դրվեցին բնական ու տեխնիկական գիտությունների մի շարք կարեւոր ուղղություններ: Նրա ջանքերով

Հայաստանի ԳԱ համակարգում բառն զարգացում ապրեց հայագիտությունը, լայն բաժի ստացան գիտական հետազոտությունների հումանիտար ոլորտը: Ստեղծվեցին եւ իրենց զարգացումը ստացան բարձր տեխնոլոգիաների եւ բնական գիտությունների մի շարք ուղղություններ, որոնք մեծ փառք բերեցին հայ ժողովրդին:

Աշխատել, աշխատել, աշխատել, այս էր նրա կյանքի նշանաբանը, այդ ոգով էր նա դաստիարակում ակադեմիայի ամբողջ գիտական կոլեկտիվը, ասաց ՀԳԱԱ նախագահը: Վ. Համբարձումյանը խիստ պահանջկոտ էր իրեն եւ իր շրջապատողների նկատմամբ, սակայն միշտ անբասիրողականություն էր զգում եւ դրանով վարակում բոլորին:

Այսօր այստեղ մեզ հետ չէ այդ մեծ մարդը ու հայրենասերը, գիտնականն ու հայրենասերը: ԳԱԱ-ի կողմից ակադեմիկոս Ֆ. Սարգսյանը ցավակցություն հայտնեց Վ. Համբարձումյանի ընտանիքին ու հարազատներին, բոլոր հարազատներին:

Մենք բոլորս զգացել ու տեսել ենք Վ. Համբարձումյանի վեհությունը, պարզությունը, սկզբունքայնությունը ու մարդկային մյուս բարեմասնությունները, իր եղբայրամ ասաց ակադեմիկոս Մհեր Ներսիսյանը: Մեզ դարմացրել եւ միաժամանակ զգացել է հանճարեղ գիտնականի աշխատասիրությունը, համեստությունը եւ լավատեսությունը: Վ. Համբարձումյանը չէր սիրում մակերեսային նշանավորության անհետող մարդկանց, անառարկելիներին ու պաշտոնյաներին:

Տես # էջ 8

ԹԵԺ ԿԵՏ

Կիպրոսի «բուֆերային» գոտում 1 հույն ցուցարար եւս սպանվեց

14 ՕԳՈՍՏՈՍ, RFI, «ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ», ՆՏ-AFP. Նորից է սրվել իրադրությունը Կիպրոսում: Թուրքական զորամիավորումներն այսօր կրակ բացեցին հունական Կիպրոսի շուրջ 250 ցուցարարների վրա, որոնք անցել էին կղզին 2 մասի բաժանող գիծն ու մտել «բուֆերային» գոտի: Հայտնվում է, որ զոհվել է 1 ցուցարար, վիրավորվել 11-ը, այդ թվում ՄԱԿ-ի «երկնագույն սաղավարտավոր» 2 խաղաղապահ զինվոր: 26-ամյա Սոլոմոս Սոլոմոնը փորձել էր փշալարերի արգելափակոցը եւ մագլցել թուրքական դրոշակը կրող կայմի վրա, այն հանելու փոխարինելու նպատակով: Այդ պահին թուրքական կողմից կրակ են բացել եւ նա զոհվել է գլխի վերքից: Վիրավորները հրազենային վերքեր են ստացել այն պահին, երբ փորձել են վերցնել սպանվածի մարմինը: Այսօրվա ցույցը կազմակերպվել էր ի նշան բողոքի` անցյալ կիրակի տեղի ունեցած դեպքերի: Հիշեցնենք, որ այն ժամանակ հույն մոտոցիկլավարների մի խումբ, բողոքելով կղզու բաժանման դեմ, նույնպես մտել էր «բուֆերային» գոտի, որը բաժանում է Կիպրոսի հունական եւ թուրքական մասերն ու գտնվում է ՄԱԿ-ի խաղաղապահ զինվորների վերահսկողության տակ, ինչի հետեւանքով մի հույն մոտոցիկլավարի թուրքերը ծեծելով սպանել էին: Այսօր Կիպրոսում այդ 24-ամյա հույնի թաղումն էր: ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդն այսօր պարսավեց «խաղաղապահ անձի սպանությունը»: Միեւնույն ժամանակ, ՄԱԿ-ի ԱԽ-ի փաստաթղթում ասված է, որ այդ միջադեպի պատասխանատվությունն ընկնում է կղզու ինչպես թուրքական, այնպես էլ հունական կողմերի վրա:

Ցուցարարները այրում են թուրքական դրոշը

Մինչ այդ, նախորդ օրը, Աթենքում հույն փախստականները բողոքի ցույց կազմակերպեցին թուրքական դեսպանատան առաջ: Ծղոտն ու հույները Աթենքի կենտրոնական փողոցներով բողոքի երթ կազմակերպեցին ընդդեմ կիպրացի թուրքերի, որոնք անցյալ կիրակի օրը Կիպրոսի «կանաչ գծի» վրա սպանել էին կիպրոսցի հույն 23-ամյա Տասոս Իսաակին:

ՀՈՒՆԱՍՏԱՆ

Հանգստացողների կյանքից

ԱԹԵՆՔ, 14 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՓԱՍՏ. Վերջին շրջանում մեր արտաքին քաղաքական գերատեսչության առկած անդրադարձները անցանկալի եւ ուշագ էին կրում, փոխնախարարի պաշտոնանկում, դեսպանատան եւ դեսպանի աշխատանքների սուր քննադատություն... Խախտելով այդ ավանդույթը այս անգամ ներկայացնում ենք զուտ աշխարհիկ, ամառային տեղեկատվություն: ՀՀ արտգործնախարար Վահան Փափազյանը իր տիկնոջ հետ ավարտել ամառային հանգիստը հունական ծովափում: Նրա այդ առաքելությունը կիսում էին նաեւ Եվրոպայում Հայաստանի ավագ դեսպան Արմեն Սարգսյանը տիկնոջ եւ զավակների հետ, ինչպես նաեւ արտգործնախարարության գործերի կառավարիչ Գագիկ Պետեյանն ու Լոռիս Եգանովյանն իրենց տիկնանց հետ: Հայաստանի դիվանագետների հանգիստը լավագույնս էր կազմակերպել «Ասթիր Փալաս» բանկարժեք հյուրանոցում: Նախորդած շրջանի բուռն գործունեության համեմատ հանգստյան ծրագիրն այնքան էլ լարված չէր. ծովափի, արեւի լոգանք, երեկոն` բացօթյա:

ՏԱՐԱՓՈՐՑ

Բուրունդիից մեկնեց վերջին ինքնաթիռը` 400 օտարերկրացիներով

ԲՈՒՋՈՒՄԲՈՒՐԱ, 14 ՕԳՈՍՏՈՍ, WSJ, RFI. Տեղի ունեցած վերջին բռնահարվածից հետո, մինչ նոր բախումներ են սպասվում երկրում, օտարերկրացիները մեծ խմբերով հեռանում են Բուրունդիից: Երեկ մայրաքաղաք Բուջումբուրայի օդանավակայանից մեկնեցին բելգիական «Սաբենա» ընկերության 2 օդանավերը, տեղափոխելով վերջին` 400 օտարերկրացիներին: «Էր Ֆրանսն» իր թռիչքներն ընդհատել էր դեռեւս շաբաթ օրը: Բուրունդիում հաստատված է պարետային ժամ, բենզինի վաճառքը կասեցվում է կտրոններով:

Պակիստանն ու Իրանը արգելակում են միջուկային փորձարկումների դաշնագիրը

ԺՆԵՎ, 14 ՕԳՈՍՏՈՍ, WSJ. Իրանը միացավ Հնդկաստանին միջուկային փորձարկումներին վերջ տալու մասին միջազգային դաշնագիրը մերժելուն գործում: Այդ քայլը պատճառ դարձավ Ժնեւում ընթացող բանակցությունների դադարեցմանը: Հնդկաստանը եւ նրան միացած Իրանը պահանջում են փորձարկումների ամբողջական կամ հանգրվանային դադարեցումը եւ այդ կապակցությամբ միջուկային մեծ ընկերությունների կողմից հստակ ժամանակացույցի ստորագրումը:

Կարաչիում կրակել են հանրահավաքի մասնակիցների վրա

14 ՕԳՈՍՏՈՍ, BBC. Անհայտ զինված անձինք կրակ են բացել Պակիստանի անկախության տարելիցը նշելու համար Կարաչիում հանրահավաքի ելած մարդկանց վրա: Առնվազն 10 հոգի զոհվել են, մի քանիսը վիրավորվել: Կրակողներին հաջողվել է մոտոցիկլետներով հեռանալ: Ենթադրվում է, որ հարձակումն իրագործել են Շիի մահմեդական փոքրամասնության ներկայացուցիչները եւ այն կարող է բռնությունների նոր ալիք հրահրել քաղաքում:

ընթացիկ

1996 թ. օգոստոսի 1-ից մինչեւ 1997 թ. հուլիսի 1-ը Երեւանի մամուլի ակումբն իրականացնելու է «Զանգվածային լրատվության միջոցները եւ ժողովրդավարական ընտրությունները» ծրագիրը (այն ֆինանսավորում է Եվրամիությունը, ՏԱՍԻՍ-ի ժողովրդավարական ծրագիր): Ծրագրի շրջանակներում 1-ին հանդիպումը, ինչպես արդեն տեղեկացրել ենք, կայացավ օգոստոսի 9-ին Ժուռնալիստի տանը:

վերաբերում է ԿԸՀ-ի ընդունած որոշումների «ճշգրիտ ներկայացման» պահանջին: Բեգլարյանը նշեց, որ լրագրողներից ԿԸՀ-ի միակ պահանջը դա կլինի:

Ժուռնալիստի տանը կայացած նախորդ հանդիպման ժամանակ առաջարկություն մերժվեց համաձայն որի լրագրողների հավասարմասնակցումը չի սահմանափակվում, սակայն սահմանափակվում է նրանց մասնակցությունը ԿԸՀ-ի ամրագրումը ավելի կդժվարացնի լրագրողների տեղեկատվություն ստանալու հնարավորությունները: Առաջարկը հանվեց:

Այնուհետեւ ԿԸՀ նախագահը պատասխանեց լրագրողների հարցերին, որոնք, ցավոք, ավելի շատ վերաբերում էին քվեարկության կարգին, քան լրագրողների գործունեության առնչվող նրբություններին ընտրությունների ժամանակ:

Մեր այն հարցին, թե նախագա-

ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ

ԿԸՀ-ն եւ լրագրողները. Փոխադարձ վստահությունը պարտադիր պայման

Իսկ օգոստոսի 14-ին կայացած երկրորդ հանդիպմանը հրավիրվել էին ԿԸՀ նախագահ Խաչատուր Բեզիրջյանը եւ փոխնախագահ Ռուբեն Մանուկյանը:

Հանդիպումը նախնառաջ նպատակամիտված էր նախորդ հավաքի ժամանակ լրագրողների եւ մամուլի ակումբի համատեղ մշակած առաջարկությունները ներկայացնելու ԿԸՀ նախագահին, ինչպես նաեւ ստանալ վերջինիս մեկնաբանությունը ընտրությունների ժամանակ լրագրողների իրավունքների եւ պարտականությունների վերաբերյալ:

Խաչատուր Բեզիրջյանը նախ նշեց, որ ԿԸՀ-ն ծանոթացել է «Ազգ» օրաթերթի օգոստոսի 3-ի համարում տպագրված, ինչպես նաեւ ԿԸՀ-ի նախագահին հանձնված մեր մշակած որոշման նախագծին, որը վերաբերում էր 1996 թ. ՀՀ նախագահի ընտրությունների ընթացքում մամուլի եւ զանգվածային լրատվության մյուս միջոցների ներկայացուցիչների կարգավիճակին: Խ. Բեզիրջյանը նկատեց, թե քանի որ ԿԸՀ-ն կոլեգիալ մարմին է, եւ որոշումներն այդ սկզբունքով են ընդունվում, ուստի մեր ներկայացրած նախագիծը պետք է այդ սկզբունքով քննարկվի: Միաժամանակ նա տեղեկացրեց, որ ԿԸՀ-ն նաեւ 1-2 հավելում կկատարի նախագծին: Դրանցից մեկը, ըստ Բեզիրջյանի,

ճիշտ է (յուրաքանչյուր ՉԼՄ-ից մեկ ներկայացուցիչ):

Բեզիրջյանը նշեց նաեւ, որ ԿԸՀ-ն նաեւ այս վերջին սահմանափակումը կվերացնի:

Ինչ վերաբերում է այն առաջարկին, որ «բոլոր մակարդակի ընտրական հանձնաժողովներում նշանակել հանձնաժողովի մեկ անդամի, որը պատասխանատու լինի զանգվածային լրատվության միջոցների հետ կապի համար», եւ լրագրողին մատչելի եւ հասանելի լինի տեղեկատվությունը, քննարկումների արդյունքում լրագրողները համաձայնեցին Բեզիրջյանի այն տեսակետին, որ հիշյալ առաջարկության

հի թեկնածուների երեւալը տեղամասերում դիտվելո՞ւ է որպես քարոզչություն (ընտրության օրը մինչն արգելված է օրենքով), ԿԸՀ նախագահը հավաստիացրեց, որ նախագահի թեկնածուները «լուրջ մարդիկ են», ուստի հազիվ թե նման քայլի դիմեն:

ԿԸՀ-ի նախագահի ջանքերը հույս են ներշնչում, որ ընտրություններում թափանցիկության եւ վերահսկելիության սկզբունքները կկիրառվեն:

Հուսանք, որ ճանապարհի կեսից մեծարգությունները ԿԸՀ-ում չեն փոխվի:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Ընտրությունները եւ լրագրական անաչառությունը փոխկապակցված պետք է լինեն

Օգոստոսի 9-ին Մամուլի ակումբի նախաձեռնած լրագրողների հանդիպման ժամանակ որոշում ընդունվեց «ստեղծել Լրագրողների հասարակական խորհուրդը, որը կոչված կլինի հետեւել ընտրությունների լուսաբանման ընթացքում անաչառության, պրոֆեսիոնալիզմի, մասնագիտական էթիկայի սկզբունքների պահպանմանը»: Խորհրդի նպատակն է նաեւ «պաշտպանել լրագրողների մասնագիտական իրավունքները, նպաստել, որ լրատվության միջոցները հավասար հիմունքներով հասու լինեն ընտրություններին առնչվող տեղեկատվությանը»: Ընտրությունների ժամանակ արձանագրված բոլոր խախտումների մասին խորհուրդը տեղյակ կպահի ինչպես ԿԸՀ-ին, այնպես էլ իրավասու այլ մարմինների:

Խորհրդի անդամներին բաժանվեց հուշագրի տեքստը, որը վերաբերում էր վերոհիշյալ խնդիրներին:

Օգոստոսի 16-ին, ժամը 14:00-ին կայանալիք հանդիպման ժամանակ կներկայացվեն առարկությունները եւ առաջարկությունները հուշագրի շուրջ: Լ. Մ.

Մրցույթ-ստուգատես էլեկտրացանցերի տարածաշրջանային վարչությունում

Էներգետիկ համակարգում իրականացվող բարեփոխումներին ու կատարվող աշխատանքներին անդրադարձող նյութերում հաճախ է խոսվում նաեւ անվտանգության բարձրացման անհրաժեշտության մասին: Եվ միայն որակյալ, արհեստավարժ կադրերի առկայության դեպքում (մանավանդ երբ գործ ունենք հնացած տեխնիկական սարքավորումների հետ), կարելի է ակնկալել անվտանգության բարձր աստիճան, անխափան ու արդյունավետ գործունեություն:

ՀՀ էներգետիկայի նախարարության նախաձեռնությամբ եւ Լոռվա մարզպետարանի աջակցությամբ վերջերս հյուսիսային էլեկտրական ցանցերի անձնակազմերի որակավորման մակարդակի ստուգման ուսանելի փորձ արվեց, որին ներկա էին փոխնախարար Յու. Մինասյանը, նախարարության վարչության պետեր:

Էլեկտրիկների ստուգատես մրցույթի նպատակը ոչ միայն մասնագիտական գիտելիքների ստուգումն էր, այլեւ բարձր արտադրողականություն ապահովող համարանքների ցուցադրումը, մեթոդների ու եղանակների յուրացումը, ձեռնարկությունների ուսումնամարզական վարժություններում տարվող աշխատանքի դրվածքի ուսումնասիրումը:

Մրցույթը, որին մասնակցեցին Վանաձորի, Գուգարքի, Ստեփանավանի, Տաշիրի, Թումանյանի, Նոյեմբերյանի էլեկտրացանցի ՊՉ-երը, անցկացվեց մի քանի փուլով.

Բրիգադների ներկայացրած գործիքների, հարմարանքների, պաշտպանական միջոցների ու արտահագուստի ստուգում, ուժածին էլեկտրական հոսանքի ներգործությունից ազատում եւ առաջին բուժօգնություն, գիտելիքների ստուգում, բնակելի տան արտաքին մուտքի, լարման տակ գտնվող գծի խայծման տեղում լարերի, ինչպես նաեւ ենթակայանում ապահովիչի փոխում եւ այլն:

Մրցույթի անցկացման եւ արդյունքների ամփոփման համար կազմվել էր հանձնաժողով, նշանակվել փուլային դատավորներ:

Մրցույթ-ստուգատեսի արդյունքներով 1-ից 3-րդ տեղերը շահած Վանաձորի, Գուգարքի եւ Նոյեմբերյանի էլեկտրացանց ՊՉ բրիգադները պարգեւատրվեցին պատվոգրերով եւ համապատասխանաբար 20, 15 եւ 10 հազարական դրամով, շնորհվեց նաեւ «Լավագույն վարպետ» (Ա. Նալբանդյան՝ «Վանաձոր էլեկտրացանց»), «Լավագույն աշխատանք կատարող» (Ա. Անանյան՝ «Նոյեմբերյան էլեկտրացանց»), «Լավագույն էլեկտրամոնտյոր» (Ա. Անտինյան՝ «Գուգարաց էլեկտրացանց») կոչումները՝ նույնպես պատվոգրերով ու դրամական պարգեւներով:

ՀՀ էներգետիկայի նախարար Գ. Մարտիրոսյանը օրինակելի ձեռքբերում համարելով նախկին ավանդույթների վերականգնումը, վերջին հրամաններից մեկով շնորհակալություն է հայտնել Տիգրան Բաղալյանին, նկատի ունենալով փորձի տարածման նպատակահարմարությունը՝ «Հայէներգո» ՊՉ վարչությունների ղեկավարներին հանձնարարել է մինչեւ սեպտեմբերի 1-ը ոլորտի մասնագետների վերապատրաստության վերաբերյալ առաջարկություններ ներկայացնել նախարարության գիտատեխնիկական վարչություն, իսկ վերջինիս՝ ամփոփել ստուգված նյութերը էներգետիկայի նախարարության կադրերի պատրաստման եւ վերապատրաստման համար ծրագրով ընդգրկելու նրանց:

ԱՐԱՅՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔԱՀԱՅ

Որքան փափագելի պիտի ըլլար Ամենայն հայոց կաթողիկոսը արժանացնել համազգութային ընդունելութեան, բայց ափսո՜ս...

Ինչպես պարզվում է ստորեւ տպագրվող հաղորդագրությունից, Ամենայն հայոց հայրապետի այցը Ուրուգվայ (Բրազիլիայից հետո եւ Արգենտինայից առաջ) ազգային իմաստով սահուն չի անցել, եւ ազգային միասնության այդ հրաշալի առիթը ձեռքից բաց է թողնվել առավելապես տեղի եկեղեցական վարչության մեղքով, որ գերազանցապես բաղկացած է կարծր ու ներդիրս դաշնակցականներից: Հրապարակվող հաղորդագրության տակ ստորագրել են Ուրուգվահայ բազմամիութենական կազմակերպությանը մաս կազմող ՌԱԿ-ի, Ս-ԴՀԿ-ի, ՀԲԸ Միության, Հայ ազգային կենտրոնի, Ռադիո Արմենիա մշակութային հանձնախմբի, Արմենիա հրատարակի ազգային հանձնախումբը, Մարաշի եւ Ամանոսի հայրենակցական միությունների ներկայացուցիչները: Մեր կողմից ավելացնենք, որ անցուք ու ձախավեր է եղել նաեւ Մոնտեվիդեոյի օդակայանում Վեհափառի ողջերթին:

Ամենայն հայոց կաթողիկոսի այցելութիւնը շատ կարեւոր ու պատմական երեւոյթ մը պէտք է ըլլար ուրուգուահայ գաղութէն ներս: Կակնկալէինք, որ այդ այցելութեան առթիւ վերահաստատուէր նաեւ միասնականութիւնը աւելի քան երեսուն տարիներէ ի վեր պառակտուած մեր գաղութին. սակայն, անցան մը եւս կանգնեցանք այն փաստին առջեւ, թէ կան մարդիկ, որ անկեղծօրէն չեն ուզեր լուծուած տեսնել մեր խնդիրները, մանաւանդ տեղւոյս Հայ եկեղեցւոյ վարչական հարցը: Բերենք քանի մը նոր փաստեր, ուղղակի Վեհափառի այցելութեան հետ կապուած.

1-Եկեղեցական վարչութիւնը միայն վերջին պահուն նամակով մը պարզապէս լուր կու տար մեզի, թէ Վեհափառը Ուրուգուայ պիտի ժամանէ, առանց ընելու, թէ ո՞ր ժամուն, առանց տալու մեզի այցելութեան ծրագիրը, առանց նկատի առնելու մեր հաստատութիւնները եւ հրաւիրելու զանոնք, որ կազմուի ընդունելութեան համազգութային յանձնախումբ մը:

2-Մենք միայն անուղղակի կերպով իմացանք, թէ Վեհափառը ժամը 12:30-ին օդակայան կը հասնի: Ուրուգուահայ կազմակերպութիւններու համախումբի ներկայացուցիչներս, երբ գացինք օդակայան, այնտեղ պարզուեցաւ, թէ Վեհափառի ժամանումը յետաձգուած էր երեկոյան ժամը 7-ին. այս մասին ալ ոչ ոքի լուր տրուած էր: Տեղն է յիշել, որ կէսօրուան ժամը 12:30-ին Վեհափառը դիմաւորելու համար օդակայան եկած էին նաեւ Հ. Բ. Ը. Մ.-ի Նուպարեան եւ Ալեք Մանուկեան վարժարաններու աշակերտները:

3-Որոշեալ ժամուն կրկին գացինք օդակայան եւ փափագեցանք մնալ պատուոյ հիւրերու սրահը, որպէսզի անձամբ յայտնենք մեր կազմակերպութիւններուն յարգանքն ու սէրը Վեհափառին. սակայն, հակառակ սրահ մտած՝ եկեղեցական վարչութեան անդամներէն մէկը կոպիտ ձեւով դուրս վռնտեց մեզ: Անախորժ երեւոյթներէ խուսափելու համար դուրս ելանք: Երբ դուրսը կը սպասէինք եւ Վեհափառը կ'անցնէր մեր քովէն, միայն Առաջնորդ Սրբազանը՝ Յակոբ եպս. Գլըճեան, փափկանկատութիւնը ունեցաւ մեզ առանձին-առանձին ներկայացնելու Վեհին:

4-Ըստ յայտարարութեան՝ Վեհափառը Ուրուգուայ այցելութեան երկրորդ օրը, 6 օգոստոսի կէսօրէ ետք ժամը 3:30-ին, պիտի այցելէր Հ. Բ. Ը. Մ.-ի վարժարանները. սակայն, եկեղեցական վարչութիւնը կանուխէն բերաւ Վեհափառը, որպէսզի առիթ չտրուի ժողովուրդին համախմբուելու այնտեղ:

Նկատելու կը ցաւինք վերոյիշեալներուն համար, սակայն չենք զարմանար, որովհետեւ շատ լաւ գիտենք, որ եկեղեցական այդ վարչութիւնը միշտ խուսափած է որ միասնականութիւն կ'ուզէ, իսկ գործով այլ բան ցոյց կու տայ: Ճիշդ ատոր համար է, որ տարիներէ ի վեր մեր առաջ պահանջն է եղած ուրուգուահայ թեմն ու եկեղեցին ազատ տեսնել կուսակցական ճնշումներէ ու ազդեցութիւններէ: Կը խորհինք, թէ ժամանակը հասունցած է լրջօրէն մտածելու եւ այս չխմոր կացութեան վերջ տալու, առաւ թէ ոչ գալով արդի սփռուած պիտի ըլլանք նոր եկեղեցի մը բանալու՝ հեռու բոլոր տեսակի կուսակցական վնասակար խաղերէ:

Այսուամենայնիւ որքան փափագելի պիտի ըլլար Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Ա Ամենայն հայոց ծայրագոյն պատրիարք կաթողիկոսը արժանացնել համազգութային խանդավառ ընդունելութեան: Մենք վստահ ենք, Վեհափառը մեր գաղութէն հեռացաւ տխրութիւնը սրտին մէջ: Ափսո՜ս, բիւր ափսոս...

ՈՒՐՈՒԳՈՒԱՅԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Օրթագյուղի հայկական գերեզմանատանն «անհետացել» է

ՊՈԼԻՍ, 14 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՓԱՍՏ: Պոլսի երկլեզու «Ակօս» շաբաթաթերթը անդրադարձել է Բոսֆորի եվրոպական ափի երբեմնի հայաշատ արվարձանի՝ Օրթագյուղի գերեզմանատան կորստին: Այստեղ է գտնվում հայկական Ս. Աստվածածին եկեղեցին, ինչպես նաեւ Ս. Թարգմանչաց նախակրթարանը: Իսկ հայկական գերեզմանատունը, որ մոտակա բլրի վրա էր, այսօր անհետ կորել է շինությունների մեծ բազմի եւ արագորեն բնակավայրի վերածված նախկին ազատ տարածքների դիմափոխության պատճառով:

Տեղի Թաղական խորհրդի նախագահը հայտնել է, թե վերջին 20–25 տարվա ընթացքում ոչ մեկը չի քանդվել այդ գերեզմանատանը: Եկեղեցու Վարչությունը եւ ուղղ կալվածագրությունը չունեն գերեզմանատան սեփականությունը փաստելու համար: Կա միայն մի հայտարարագիր: Օրթագյուղի հայությունը այսօր շատ է նուազել եւ Թաղական խորհուրդը անհրաժեշտ նախաձեռնությունների դիմելու միջոցներից զուրկ է: Դրա նախագահը հայտնել է, թե պետական կալվածքների տնօրինությունը 1968-ին հանրային սեփականություն է հայտարարել գերեզմանատան տարածքը:

Ներկայիս գերեզմանատան ենթադրյալ տարածքի վրա ոչ մի գերեզմանաքար կամ այլ հետք չի մնացել:

«Խաչմերուկը» հրավիրում է մամլո ասուլիս

Օգոստոսի 16-ին, ժամը 14-ին, ՀՀ սոցիալական ապահովության, զբաղվածության, բնակչության տեղաշարժի եւ փախստականների հարցերի նախարարության շենքում (Տերյան 69) տեղի կունենա մամուլի ասուլիս՝ նվիրված նախարարության «Խաչմերուկ» պաշտոնաթերթի առաջին համարի լույս ընծայմանը:

Հրավիրվում են մամուլի եւ զանգվածային լրատվության մյուս միջոցների, հասարակական, մարդասիրական եւ այլ կազմակերպությունների ներկայացուցիչները:

«Խաչմերուկ» թերթի խմբագրություն

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Պաշտոնականացման 2 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքավորումները «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ընթացիկ

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Նշվեց «Բանկ Օտոմանի» գրավման 100-ամյակը

Երեկ՝ օգոստոսի 14-ին, Հայաստանի ժուռնալիստների տան դահլիճում տեղի ունեցավ «Բանկ Օտոմանի» գրավման 100-ամյակին նվիրված հանդիսավոր արարողություն, որը կազմակերպվել էր ՀՅԴ Հայաստանի երիտասարդական միության կենտրոնական վարչությունը: Միջոցառման սկզբում բացման խոսքով հանդես եկավ ՀՅԴ երիտասարդական միության կենտրոնական վարչությունից Վաղինակ Սարգսյանը, որը ներկաներին հակիրճ ներկայացրեց բանկի գրավման նախապատմությունը, իսկ վերջում շնորհակալություն հայտնեց Հունաստանի ՀՅԴ երիտասարդական միությանը միջոցառմանն աջակցելու՝ նյութական օգնություն հասկացնելու համար:

1896 թ. օգոստոսի 14-ին Կոստանդնուպոլսում 26 հայ մարտիկներ Բաբկեն Սյունիի ղեկավարությամբ (24-ամյա Պետրոս Բարյանը պատմությանը հայտնի է Սյունի անունով) հարձակումով վերցրին եվրոպական ֆինանսական հանգույց հանդիսացող օսմանյան դրամատունը, պատանդ պահելով շուրջ 150 պաշտոնյաներ եւ հաճախորդներ՝ հայտարարելով իրենց պահանջները: 14 ժամ անընդմեջ հեղափոխականները հաջողությամբ հետ են մղում թուրքական բանակի բոլոր գրոհները: Օսմանյան դրամատան գրավումը իր տեսակի մեջ թերեւս առաջինն էր քաղաքական ահաբեկչության համաշխարհային պատմության մեջ: Հայ մարտիկները իրենց քաղաքական պահանջները ներկայացրեցին թուրքական կառավարությանը՝ դադարեցնել հայկական կոտորածները, ազատ արձակել հայ քաղաքանտարկյալներին, բարենորոգումներ կատարել հայկական վիլայեթներում: ՀՅԴ-ի այս ազդագիրը հանձնվեց բոլոր դեսպանատներին: «Բանկ Օտոմանի» գործողության սկզբում ռումբի պայթյունից նահատակվեց Բաբկեն Սյունին, որից հետո գործողության ղեկավարությունը ստանձնեց Արմեն Գարոն: Միայն եվրոպական մի շարք պետությունների դիվանագետների միջնորդությամբ է կրակը դադարեցվում եւ սկսվում են բանակցությունները: Բարենորոգումների իրականացման վերաբերյալ մարտիկները ստանալով դեսպանատների գրավոր համաձայնությունը, օգոստոսի 15-ի առավոտյան թողնում են դրամատան շենքը:

Ազատության ծգտող հայ հեղափոխականները հավատալով բարեկիրթ եվրոպական մի շարք պետությունների դիվանագետներին, որդեգրում են ստատողական գործելակերպը, սակայն դրական ոչ մի գործողություն չի կատարվում:

Ֆրանսիական «միրոնդ» շոգենավով հեռանալով Օսմանյան կայսրությունից՝ նրանցից ոմանք ենթարկվում են կալանքի:

Մեր պատմագրությունը դեռեւս իր վճռական գնահատականը չի տվել «Բանկ Օտոմանի» վերաբերյալ: Եվրոպական պետությունների ուշադրությունը Հայկական հարցի վրա հրավիրելու կոչված այդ քայլը ոմանց կողմից գնահատում է որպես վտանգավոր արկածախնդրություն, որի իրական ու դաժան արդյունքն եղավ այն, որ դրան հետեւեցին հազարավոր հայերի ծերբակալումը ու նոր սպանդը:

ԱՐԱՄ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Վահան Հովհաննիսյանի ծննդյան 40-ամյակի առթիվ

Հրատարակության խնդրանքով ՀՅԴ Հայաստանի Գերագույն մարմնից ստացել ենք հետեւյալ հայտարարությունը, որը տպում ենք նույնությամբ

Օգոստոսի 16-ին լրանում է Հայ յեղափոխական դաշնակցության Հայաստանի Գերագույն մարմնի անդամ Վահան Հովհաննիսյանի ծննդյան 40-ամյակը:

Հայ դատի եւ ազգային նպատակների, ԼՂՀ հարցի արդարացի լուծման, ազատ ժողովրդավար հայրենիքի համար պայքարող ազգային գործիչն այսօր իր տարեդարձը դիմավորում է բանտում: Վահան Հովհաննիսյանի քաղաքական մեկուսացումը հետեւանք է նրա ակտիվ սկզբունքային դիրքորոշման եւ ուղղված է ոչ միայն անձի, այլ հատկապես նրա ներկայացրած կուսակցության դեմ:

ՀՅԴ Հայաստանի Գերագույն մարմինը բարձր է գնահատում Վահան Հովհաննիսյան դաշնակցականի ավանդը թե՛ արցախյան ճակատում, թե՛ Հայաստանում՝ իրավական, ազատ եւ ժողովրդավար պետության կայացման համար ունեցած պայքարում:

Շնորհավորելով ընկերոջը տարեդարձի առիթով մենք մեր քաղաքական, բարոյական աջակցությունն ենք հայտնում նրան, վստահեցնելով, որ կուսակցությունը հետեւողականորեն ջանքեր կգործադրի ինչպես իր, այնպես էլ քաղաքական դրդապատճառներով ձերբակալված մյուս անմեղ ընկերների իրավունքների պաշտպանության ուղղությամբ:

Մենք վստահ ենք նաեւ, որ ազգային պետական գերագույն շահերի գիտակցումը ի վերջո սրբագրման կենթարկի ներքաղաքական խնդիրների նկատմամբ իշխանությունների ունեցած մոտեցումը եւ այս ասպարեզում կուտակված բոլոր հիմնահարցերին կտրվի ժողովրդավար, ազգային միասնականություն ու համերաշխություն ապահովող ընթացք:

ՀՅԴ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՄԱՐՄԻՆ
14.08.1996 թ.

ՀՅԴ Հունաստանի Պատասխանատու մարմնից 50.000 դոլար՝ ի նպաստ ԼՂՀ հզորացման

Օգոստոսի 10-ի առավոտյան Աթենքում մոտ երկու ժամ տեւողությամբ հանդիպում կայացավ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի եւ ՀՅԴ Հունաստանի Պատասխանատու մարմնի անդամների միջեւ:

Խոսակցության նյութը Արցախի ու Հայաստանի ներկա իրավիճակն էր, ՀՅԴ-Արցախ փոխհարաբերությունները: Քննարկվեցին ԼՂՀ ներքին ու արտաքին [illegible] կարեւոր [illegible] թյունները:

Արցախի նախագահը վերլուծեց ԼՂՀ քաղաքական ու զինվորական ներկա կացությունը, ներկայացրեց հիմնահարցի կարգավորման հեռանկարները:

Հանդիպման ավարտին ՀՅԴ Պատասխանատու մարմինը Ռոբերտ Քոչարյանին փոխանցեց 50.000 դոլար՝ իբրեւ օժանդակություն Արցախի պետության հզորացման: Մարմինը նաեւ համաձայնություն ստացավ առաջիկայում եւս բարոյական ու նյութական զորակցել Արցախին:

«Երկիր» լրատվական կենտրոն

Դա երկու քաղաքակիրթ մարդկանց միանգամայն կիրթ զրույց էր: Պրն. Դիարյանը, անկասկած, համոզված, որ տիկին Նիկողոսյանի նամակների հրապարակումը «Ազգը» թերթ մի ատամնավորության համաձայն չի բերել, վերջինս, իր հերթին, զգաց, որ բերքը անկարելի է եղել պրն. Դիարյանի պատասխան խոսքը տպագրելիս:

Ինչ վերաբերում է կոնկրետ զրույցին, որը բավական երկար տեւեց, առայժմ այստեղ, իմ տպավորությամբ, կողմերից յուրաքանչյուրը մնաց իր խոսքի, գործարանի տնօրենը խնդրեց անմիջապես իրեն տեղյակ պահել նաեւ բոլոր այն դեպքերում, երբ «գործարանին կից ֆիրմային խանութում կվաճառվեն առանց գնապիտակների կամ առանց քաշերը նշելու հացի վաճառքի փաստեր», խոստանալով խստագույնս պատժել մեղավորին: Նրա ըմբռնմամբ եղանք այդ խանութում եւ համոզվեցինք, որ գնապիտակները քաշերի նշումով, իրոք կային, իսկ հացերի կշռումից պարզվեց, որ «դրանց տատանումները տեխնոլոգիապես թույլատրելի սահմաններում են» (ճիշտ ծախս ընդհանրապես չի լինի, բայց չի լինի նաեւ ամենաէժան հացը, որը ընակչության ամենաաղքատ խավերին մատչելի միակ հացատեսակն է»: Այստեղ նա իր ընդդիմախոսին, իսկ ի դեմս նրա նաեւ մյուս բնակիչներին կոչ արեց «մի քիչ էլ դիմանալ, գոնե եւս մի տարի, մինչեւ հնարավորություն կստեղծվի լիովին անցնել էկնոմական վառարանների»: Ի դեպ, տարեկանի հաց թողարկելու համար այդպիսի վառարան գործարանը ունեցել է եւ դրա ազդեցքը, ըստ գործարանի տնօրենի ներկայացրած փաստերի,

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

«Ազգի» միջնորդությամբ հանդիպեցին արտադրության ղեկավարն ու սպառողը

Հացի թիվ 2 գործարանի տնօրենի եւ նրա ընդդիմախոսի հեռակա բանավեճը փոխարվեց անմիջական խոսակցության ոլորտ

Հացի թիվ 2 գործարանի թողարկած արտադրանքի եւ գործարանային ծխի՝ շրջակա շենքերի բնակիչներին պատճառող անհանգստության մասին տիկին Գոհար Նիկողոսյանի երկրորդ նամակի հրապարակումից հետո («Ազգ», 8 օգոստոս), որին դարձյալ հետեւեց գործարանի տնօրեն Արմեն Դիարյանի դժգոհությունն արտահայտող հեռախոսազանգը, խմբագրության միջնորդությամբ տեղի ունեցավ արտադրության ղեկավարի եւ սպառողի հանդիպումը: Այսպիսով, թերթի էջերում նրանց հեռակա բանավեճը փոխադրվեց անմիջական խոսակցության ոլորտ:

տեսակետին: Պրն. Դիարյանը ցույց տվեց փաստաթղթեր, ըստ որոնց «գործարանային ծխի, արտանետումների քանակը նորմայի սահմաններում է»: Տիկին Նիկողոսյանն առարկեց. «Երբ մարդ նստում է իմ բնակարանի սեղանին եւ երբ սրբում եմ լաթը սեւանում է, դա նորմայի սահմաններու՞մ է»: «Ոչ, պատասխանեց գործարանի տնօրենը, դա նորմայի սահմաններում չէ, բայց այս վերջին երեք ամսում, ինչ ես նշանակվել եմ տնօրեն, այդպիսի բան եղե՞լ է»: Այդպիսի բան, ինչպես երեւում է, իրոք չէր եղել կամ խիստ նվազել էր, բայց տիկին Գոհարը տագնապում էր գալիք ձմռան համար, որովհետեւ փորձը հուշում էր, որ արտանետումներն առատանում են հատկապես այդ ժամանակ: Ուստի դեմ տնօրենն առարկելու բան չուներ, նա միայն համաձայնեց, որ իր կողմից հատուկ մարդ է նշանակվելու գործարանային ծխի արտանետումներին հետեւելու: «Երբ այդպիսի բան կնկատեք, խնդրեց պրն. Դիարյանը, անմիջապես հայտնեք ինձ»: Ի դեպ, առաջնորդվելով «սպառողը միշտ ճիշտ է» սկզբունքով՝ ... է, միշտ ի վնաս գնորդի, ինչը պրն. Դիարյանը չժխտեց: Ամբողջ զրույցն այստեղ վերարտադրելու հնարավորություն չունենք, ճիշտն ասած անհրաժեշտ էլ չենք համարում: Ցանկալի միայն արձանագրել միայն, որ սա մի բանավեճ է, որտեղ երկու կողմերն էլ, որքան էլ տարօրինակ է, ճիշտ են:

Բնակիչն իրավունք ունի պահանջելու, որ «ծուխն իրեն չխեղդի», «հացի գինը օր մի անգամ չփոխվեն», «քաշը տատանումներ չտա» եւ այլն, եւ այլն, իսկ գործարանի տնօրենն իրավացի է, երբ նշում է, որ «ստեղծված պայմաններում առավել է կարեւորը»:

Իսկապես, ոչ ոք չէր կարող ենթադրել, որ գործարանը երբեւէ հարկադրված կլինի բնական գազի փոխարեն մազութ վառել: «Բայց մի՞թե վատ է, որ նախկին 24 ժամի փոխարեն հիմա օրվա մեջ դա օգտագործում ենք 3-4 ժամ, այն էլ հանրապետությունում ամենաէժան 75 դրամանոց տարեկանի հաց թողարկելու համար»: «Կարելի է, իհարկե, այդ հացը չարտադրել, նշեց պրն. Դիարյանը, այդ դեպքում թերի, դեռեւս 1991-ի վերջերին մոտ 130 հազար տոննով վաճառվել է: Հիմա այդպիսին ծնող բերելու համար, ինչպես նշեց զրույցին ներկա արտադրության ղեկավարներից մեկը, «կրակահանցվի նույնիսան դոլար»: Գործարանի տնօրենը տիկին Գոհարի ուշադրությունը հրավիրեց նաեւ այնտեղ տարբեր երկրներից եւ տարբեր ուղիներով ստանալու փաստի վրա, ինչն իր հերթին ազդում է թողարկվող արտադրանքի գնի տատանումներին, նկատեց, որ «երբ մենք չաշխատենք ժամանակը հաց արտադրող կազմակերպությունները անմիջապես կբարձրացնեն հացի վաճառքի գինը», իսկ դա իր հերթին կհանգեցնի արդեն մոռացված «հացի հերթերի առաջացմանը...»:

Կարծում ենք, որ անհնե տեսակ արտադրանքների եւ սպառողների այսպիսի հանդիպումները կնպաստեն մեկը մյուսին ավելի լավ հասկանալուն, փոխադարձ դժգոհությունների պատճառների բացահայտմանը եւ վերացմանը, ի վերջո ավելի քաղաքակիրթ հարաբերությունների հաստատմանը նրանց միջեւ:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

«Հացի խնդրի» հանգուցալուծումը ձգձգվում է

Նախորդ օրվանից նախատեսված դասը, որտեղ Հայկական ռազմաքաղաքականության տնօրեն Ս. Զախարյանի, հասարակական-քաղաքական հայացքների գլխավոր խմբագիր Գ. Աստրյանի եւ «Երեւան» ծրագրի խմբագիր Վ. Վարդանյանի դեմ հայցով հանդես էր եկել թիվ 3 գործարանի տնօրեն Մ. Մարտիրոսյանը, վերսկսվեց վկաների ցուցմունքներով, որոնց ներկայությունը պայմանավորված էր կողմերի միջնորդություններով: Առաջինը խոսեց «Ազատություն» խմբագրական կենտրոնի գլխավոր խմբագիր Խոջոյանը, որի աշխատակիցների անմիջական մասնակցությամբ էին կատարվել ստուգայցերը: Նա ասաց, որ կենտրոնի ներկայացուցիչները կարողանում չեն եղել նման ստուգումներ կատարելու համար, եւ ինքը գտնում է, որ նրանք պարտավոր չէր հետաքննել այդ հարցումները: Ներկայացվեց նաեւ մեկ այլ փաստ, թե իբր ստուգայցերի ընթացքում համապատասխան փաստաթուղթ չի ստորագրվել, որի անհրաժեշտ չլինելը բացմինչ եղել էր պատասխանող կողմը: Ընդհանուր առմամբ, կենտրոնի ղեկավարի խոսքում զգացվում էր կաշկանդվածություն եւ պատասխաններից խույս տալու ցանկություն: Լսվեցին նաեւ մյուս վկաների թիվ 143 հացի խանութի վարիչ Ս. Բաստյանի, ռադիոլսողության օպերատոր Գ. Գռյանի եւ վարորդ Ռ. Հակոբյանի ցուցմունքները, որոնք վկայեցին, որ ստուգումները կատարվում էին ընդունված կարգով:

Դատաքննության առաջին օրը որոշում էր կայացվել որպես վկա դատարան հրավիրել նաեւ «Ազատություն» աշխատակից Տաթեւիկ Նազինյանին, որը մասնակցել էր հուլիսի 6-ի ստուգայցին: Սակայն դա չէր հաջողվել, քանի որ նա արձակուրդում է եւ քաղաքում չի գտնվում: Պատասխանող կողմը միջնորդություն ներկայացրեց դատը հետաձգել մինչեւ դատաքննությանը Նազինյանի ներկայության ապահովումը, այսպես «թերություն կլրացվի դատի վարման ընթացքի մեջ»: Սակայն դա մերժվեց ժողովրդական Միխայելյանի կողմից: Մերժվեց նաեւ ռադիոլսողության փաստաթղթի մյուս միջնորդագիրը, որով նա առաջարկում էր դատարանի դահլիճում լսել «Մայակ» ռադիոկայանով այս խնդրի մասին երեւ արձակված հաղորդումը: Իսկ անա հայցվոր կողմի միջնորդությունը Մաշտոցի շրջանի դատախազությունում գտնվող եւ գործին առնչվող նյութերի հրապարակման վերաբերյալ հարցվեց: Նույն օրը, ըստ «Երեւան» ծրագրի խմբագիր Վ. Վարդանյանի, անհատությունները շատ էին՝ Գ. Աստրյանն էլ (ռադիոլսողության տնօրեն Ս. Զախարյանի լիազորված անձն է դատարանում) իր հերթին նշեց, որ «դատավորի մոտ կողմնակալություն է նկատվում, եւ մեր բոլոր միջնորդությունները մերժվում, նա ուղղակի շատ է սեղմում ավելի կարեւոր ները մերժելու համար»: Շարունակելով այդ միտքը, պատասխանող կողմի փաստաբանն ասաց, որ «ինքը նույնպես դատական կանոնները ոչ մի դատավորի նկատմամբ եւ դա համարում է նրա բացթողումը»: Այն, ինչպես եւ սպասվում էր, մերժվեց, եւ դատը հետաձգվեց մինչեւ օգոստոսի 21-ը: Այդ օրը դատավարական ճանապարհով նախընթաց կողմն հայցվոր եւ պատասխանող կողմերի դատապաշտպանների ելույթները:

ԱՐԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

– Խնդրում եմ բնութագրել, ի՞նչ նշանակություն ունեն Ֆրանսիայի համար այս տարածաշրջանը, Կովկասը, եւ ընդհանրապես Հայաստանի հարեւանները։

– Սա նյարդային տարածաշրջան է։ Այստեղով անցնում է Արեւելքը Արեւմուտքին կապող ճանապարհը։ Սա մի երկիր է, որտեղ ապագայում կարեւոր դեր է խաղացելու նավթը։ Բաքվում նավթը արդյունահանվում է ավելի քան հարյուր տարի։ Վերջին տասնամյակներում արդյունահանման ծավալը նվազել էր, սակայն այժմ նոր հետազոտությունները ցույց են տվել, որ Ղազախստանը, Թուրքմենստանը եւ Ադրբեջանը կարող են նավթի եւ գազի խոշոր արտադրողներ լինել։ Եվ, իհարկե, այս տարածաշրջանի շուկան չի կարող կլանել այդքան նավթ եւ գազ։ Հետեւաբար անհրաժեշտ է տեղափոխել այդ նավթն ու գազը սպառման շուկաներ։ Ամենախոշոր սպառողը Արեւմուտքն է։ Եվ ծագում է բավական բարդ հարց, ինչպես նավթը փոխադրել Ա կետից Բ կետ։ Կա հյուսիսային, հարավային եւ կենտրոնական ուղի։ Հայաստանը գտնվում է կենտրոնական ուղու վրա։ Ես կարծում եմ, անկախ նրանից, թե ինչպիսին կլինեն հայ-ֆրանսիական հարաբերությունները, գոյություն ունի այս գեոստրատեգիական գործոնը։

Պետք է եվրոպական [illegible] բոլոր ժամանակներից կարեւոր մի [illegible] Բայց աշխարհում մենք ավելի քան խաղաղություն եւ կայունություն ենք ցանկանում [illegible]։

– Վերջերս հաղորդվեց, որ Ֆրանսիայի արտգործնախարար պ-ն Էրվե դը Շարետը մտադիր է այցելել այս տարածաշրջան։ Արդյո՞ք դա նշանակում է, որ Ֆրանսիան մտադիր է ակտիվացնել իր դերը ղարաբաղյան հակամարտության լուծման գործում։

– Երբ մենք կարողանանք որեւէ դրական ներդրում կատարել այս հարցում, մենք դա կանենք մեծ հաճույքով։ Բայց քանի որ ինչպես բոլոր բարդ դիվանագիտական բանակցությունները, սրանք եւս չեն իրականացվում հրապարակավ, ապա չեմ կարող շատ բան ասել։

– Բայց կարելի՞ է գոնե մի բան ճշտել. հնարավո՞ր է, որ Ֆրանսիան Մինսկի խմբից անկախ նախաձեռնությամբ հանդես գա, ինչպես դա երբեմն անում են Ռուսաստանը կամ Միացյալ Նահանգները։

– Ես չեմ կարող պատասխանել Ձեր հարցին։ Երբ դուք նորմանդացի լինեիք, կասեիք, որ իմ պատասխանը կլինի նորմանդացու պատասխան։ Նորմանդացին երբեք չի ասում ոչ այո, ոչ ոչ։

– Կարո՞ղ եք գոնե մոտավոր ճշտությամբ ասել, թե երբ կկայանա պ-ն դը Շարետի այցը։

– Դժվար է ասել։ Մի բան պարզ է, որ այցը դժվար է իրականացնել նախքան Հայաստանում նախագահական ընտրությունները։

Այցը պետք է մանրակրկիտ նախապատրաստվի։ Նախարարի անցյալ [illegible] տարածաշրջան, երբ, իհարկե, չմոռանալով [illegible] միջազգային ճգնաժամ։

– Բազմիցս ասվել է, որ հայ-ֆրանսիական քաղաքական հարաբերությունները լավ վիճակում են։ Իսկ ինչպիսի՞ն են հայ-ֆրանսիական տնտեսական հարաբերությունների հեռանկարները։

– Քաղաքական հարաբերությունները իրոք գերազանց են։ Ինչ վերաբերում է հայ-ֆրանսիական համագործակցության տնտեսական դաշտում, ապա չի կարելի նորմալ համարել, որ հայ-ֆրանսիական տնտեսական համագործակցությունը այդքան ցածր մակարդակի վրա է։ Իսկ զարգացման հնարավորություններ կան։ Առաջին կարեւորագույն դաշտը էներգետիկան է։ Հայաստանի տնտեսությունը չի կարող զարգանալ առանց էներգետիկ ռեսուրսի։ Էներգակիրները պետք է բերվեն Հայաստան, էներգիան պետք է արտադրվի, [illegible] բաշխվի։ Ֆրանսիան կարող է մասնակցել այդ բոլոր աշխատանքներին։

Մատակարարումը տեղի է ունենում Ռուսաստանից եւ Իրանից։ Սակայն բավական չէ նաեւ, որ էներգիան արտադրվի եւ մեծածախ իրացվի։ Անհրաժեշտ է, որպեսզի Հայաստանի արդյունաբերությունը հնարավորություն ունենա վերամշակել նավթը, գազը եւ այլ հումք։ Հայաստանն ունի [illegible] գործարաններ, որոնց զգալի մասը ներկայումս չի աշխատում։ Այս առումով ֆրանսիական եւ հայկական ձեռնարկությունները կարող են համագործակցել։ Ինչ խոսք, սա կապված է առեւտրի հետ, բայց [illegible] զարգացման ընթացքում [illegible] է։ Սա համագործակցության մեկ հնարավոր ոլորտ։

Համագործակցության մյուս ոլորտը հեռահաղորդակցություններն են։ Խոսքը վերաբերում է օդանավակայանի ենթակառուցվածքի, մասնավորապես, անվտանգության համակարգի ստեղծմանը։ Այս համագործակցությունը կարող է Հայաստանի համար շահութաբեր լինել, քանի որ դրա շնորհիվ Հայաստանը կարող է դառնալ տարածաշրջանային հաղորդակցության կարեւոր հանգույց։ Համագործակցության մեկ այլ ոլորտը կարող է լինել [illegible] վերակառուցումը եւ արդիականացումը։

Կա նաեւ ընդհանուր առումով ոլորտ։ Կարելի է ավելացնել ֆրանսիական ապրանքների ներմուծումը Հայաստան։ Հնարավոր է նաեւ մտնել այստեղ ֆրանսիական ձեռնարկություններ եւ դրանց հիման վրա տեղական արտադրություններ կազմակերպել, որոնց արտադրանքը կարող է եւ արտահանվել։ Հնարավորություններ եմ տեսնում նաեւ զբոսաշրջության եւ սննդի արդյունաբերության ոլորտներում։

Ես կարծում եմ, որ հայկական շուկայի պոտենցիալը շատ կարեւոր է Ֆրանսիայի համար։

– ՀՀ նախագահի Ֆրանսիա կատարած այցի ընթացքում հայ- տարածվեց, որ Ֆրանսիան պատրաստ է օժանդակել Հայաստանին նոր ատոմակայան կառուցելու գործում։ Տարվե՞լ են այդ հարցի շուրջ որոշակի բանակցություններ եւ համաձայնություններ ձեռք բերվել։

– Իրականում տեղի է ունեցել մի քանի այլ բան։ Այցի ընթացքում ՀՀ նախագահը ներկայացրեց Հայաստանի ծանր տնտեսական վիճակը, որից դուրս գալու ելքը նոր ատոմակայանի կառուցումն է, քանի որ ներկայիս գործող ատոմակայանի ռեսուրսը շուտով կսպառվի։ Այդ հարցը ՀՀ նախագահը ներկայացրեց որպես Հայաստանի էներգետիկ անկախության խնդիր, ինչը լիովին ընկալվեց նախագահ Շիրակի կողմից։

Սակայն նոր ատոմակայանի կառուցումը խիստ թանկ գործ է, եւ Ֆրանսիան չունի այդքան միջոցներ։ Ֆրանսիան պատրաստ է օգնել Հայաստանին միջազգային ֆինանսավորում գտնելու գործում։

Հնարավոր գործընկերներն այնքան էլ շատ չեն. հավանաբար կլինեն Գերմանիան, Ռուսաստանը, Ֆրանսիան, Կանադան եւ Միացյալ Նահանգները, որոնք, ես գիտեմ, չեն կարող շահագրգռված չլինել այս նախագծով, որը, ի դեպ, բավական «նեխսամար» է։ Այն նախաձեռնվել է միայն այս տարվա հունիսին։

– Ինչպե՞ս եք գնահատում մասնավոր ներդրումների հեռանկարը Հայաստանում։

– Հայաստանի եւ Ֆրանսիայի միջեւ [illegible] ներդրումների փոխադարձ պաշտպանության մասին։

– Ձեր կարծիքով, կարելի՞ է մոտ ապագայում սպասել ֆրանսիական ներդրումների հոսք Հայաստան։ Մասնավորապես, ի՞նչ չափով է ֆրանսիական կառավարությունն ինքը պատրաստ ներդրումներ անել Հայաստանում։

– Ֆրանսիական կառավարությունն արդեն 40 մլն ֆրանսիական ֆրանկի վարկային գիծ է բացել Հայաստանի համար։ Սա բավական կարեւոր հատկացում է։ Դրանից 4,5 մլն տրված է «Թոմսոն» ծրագրի համար, այն է՝ օդանավակայանի թռիչքների անվտանգության ապահովման համակարգի ստեղծում։

Այս 40 մլն ֆրանկի հատկացումն արդեն համաձայնեցված է, կհատկացվի մաս-մաս։ Մասնավորապես, այս միջոցների հաշվին Մեծամորի ատոմակայանում կկառուցվի [illegible] պահեստավորման համալիր։

Բացի այդ, անհրաժեշտ է հաշվի առնել, որ Եվրամիության կողմից Հայաստանին տրվող օգնության խոշոր մասը տրամադրվում է Ֆրանսիայի կողմից։ Երբ հաշվի առնենք, որ «Տասիս» ծրագրի հատկացումների խոշոր մասը Հայաստանում տրամադրվում է Ֆրանսիան, ապա կարող ենք եզրակացնել, որ Ֆրանսիան բավական մեծ ներդրում է անում Հայաստանում։

Ընդհանրապես, ես կարծում եմ, որ կոնկրետ ծրագրերի ֆինանսավորման համար մենք միջոցներ միշտ կգտնենք։

ՖՐԱՆՍԻԱ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Քաղաքական հարաբերությունները գերազանց են, մինչդեռ տնտեսականը...

Ֆրանսիայի դեսպան Միշել Լեգրան պատասխանում է Նոյյան տապանի թղթակցի հարցերին

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Սեփականաշնորհման սնանկացող թղթաբանությունը

Աներկբայելի է, որ շուկայական հարաբերությունները ենթադրում են ծրագրեր, հաշվարկներ, որոշումներ, պարտավորությունների տույց ու ժամանակին կատարում։ Մենք այսօր ուզում ենք յուրացնել քաղաքակիրթ երկրների փորձը եւ նրանց չափանիշներով շուկայականին տանող կառույցներ ստեղծելով, ակնկալում ենք ամենափրկիչ բարեփոխումների, հարաբերությունների շուտափույթ ծեւավորում։ Սակայն որդեգրված ուղիների մեծ տարբերությունն է դասծառը, կամ մեր ազգային կարիքավորներին հատուկ գիժգիժովյան պարտք ստանալու ու զամբախովյան «խաբում ինք» գաղափարախոսության անարգել կիրառման արդյունքն էր, որ կարճ ժամանակահատվածում, բնակչության մի մասը խաբվելով, սնկի նման արագ կազմված ու նույնքան արագ անհետացած կոմերցիոն բանկերի հետ իրենց սուղ միջոցների գնով հիմնավորապես զգացին արագընթաց շուկայի ամբողջ «հմայքը», իսկ մյուս մասն արդեն մեկ տարի է, ինչ ազգային հարստության իր բաժինը կազմող սեփականաշնորհման սերտիֆիկատները ներդնելով սեփականաշնորհվող բաց բաժնետիրական ընկերություններում (ԲԲԸ), շուկայական տնտեսության մեջ արագ ու ճկուն երջանկության մեջ մտնող բաժնետոմսերի (արժեթղթերի) տնօրինման հույսեր է փայփայում. դեռ 1995 թ. ապրիլ ամսից, երբ էկոնոմիկայի նախարարության ու ֆոնդային բորսայի ղեկավարությունն իրենց բազմաժամյա զրույցներով հավաստիացնում էին, թե «...երկու ամսից հետո գնելու ու վաճառելու ենք անսահման քանակությամբ... արժեթղթեր»։ Համաձայն հրապարակված տվյալների, ԲԲԸ ձեւով սեփականաշնորհված մոտ չորս հարյուր ձեռնարկություններում ներդրված սեփականաշնորհման սերտիֆիկատների քանակը մոտ մեկ ու կես միլիոն է։ Հետեւաբար նրանց համարժեք բաժնետոմսերի միջին քանակը՝ ինը միլիոն հատ անհրաժեշտ է տալ բաժնետերերին (մեկ սերտիֆիկատին ինը բաժնետոմս համապատասխանությունը ստացվում է սերտիֆիկատի 10 հազար, իսկ բաժնետոմսերի հազար, երկու, հինգ ու տասը հազար անվանական արժեքներից)։ Առ այսօր ոչ մի ԲԲԸ ոչինչ չի տվել եւ ոչ մի բաժնետեր չի ստացել իրեն հասանելիք բաժնետոմս-արժեթուղթը։ Գուցե ժամանակն է դրանք պահանջելու։ Սակայն ումի՞ց։ Պարզ է միայն, որ խաղի մեջ ներքաշողը կառավարությունն է իր բարեփոխումների սեփականաշնորհման գործընթացով։ Մեղմ ասած, արժեթղթերի շուկայի ստեղծման բոլոր հավաստիացումները առայժմ անհիմն են։ Մինչդեռ սեփականաշնորհվող ձեռնարկությունների գովազդները շարունակում են հավաստիացնել, թե երեք ամսից կարող եք ստանալ ազատ վաճառվող բաժնետոմսեր, իսկ մեկ տարուց՝ մեծ շահութաբաժին։ Իսկ խեղճ բաժնետերերը, որոնք շահութաբաժիններով (դիվիդենտ) իրենց ցավերը հոգալու հույսեր էին փայփայում, այսօր յոթ գլխանի հրեշին տված իրենց դրամ միջոցները չեն կարող ազատ տնօրինել եւ իրենց ցավերը հոգալ։

Բայց արժե մի ավելորդ անգամ ծրագրիս հաշվարկների դիմել ու արդյունքների վրա խորհելով միայն վճռել, թե ո՞րտեղ են արդյոք մեզ այդ բաժնետոմսերը այն ձեւով ու գնով, որով առաջարկում են կառավարությունը, «Աղամանդ» արտաբորսայական ֆոնդային բորսան կամ «Անտեկսում» ՍՊԸ։ Առայժմ միայն «Աղամանդ» բորսան է, որ իրեն գովազդում է, բացահայտ հայտարարում իր առաջարկած արժեթղթերի (թղթի կամ բլանկի) արժեքը՝ 100-190 դրամ։ Կարելի է ենթադրել, որ կառավարության արտերկրում պատվիրած 5-6 աստիճանի պաշտպանվածությամբ առայժմ խիստ գաղտնի գները պետք է ոչ շատ ավելի բարձր լինեն, իսկ «Անտեկսում» ՍՊԸ վեց աստիճանի պաշտպանվածության արժեթուղթը հեռախոսային զրույցի ժամանակ գնահատում էր մոտ հազար դրամ։

Ամենապարզունակ թղթաբանական հաշվարկների արդյունքում վերը բերված մեկ տասնյակը չգերազանցող ԲԲԸ-ին անհրաժեշտ արժեթղթերի-թղթերի արժեքը զգալիորեն գերազանցում է իրենց մեկնարկային շուկայական արժեքը հետեւյալ կերպ. Աբովյանի հասվիչ գործարան՝ 4 անգամ, Երեւանի խաղախային կարի գործարան՝ 10, Հանրապետական հաշվիչ կենտրոն՝ 14, Էրեբունի «Գագ»՝ 26, Սիսիանի «Շինկ»՝ 41, Արտաշատի պանրի գործարան՝ 46, Հրազդանի կարի գործարան՝ 50 եւ Շինինդուստրիա ՆԿՍ. բյուրո՝ 95 անգամ։ Այս պարագայում տոմսերը արժեթղթերի տեսքով ստանալու հարցին սպորտային մեկնաբան Օզերովի հանգով կարելի է ասել՝ «Պետք չէ մեզ այսպիսի հոկեյը»։ Երբ ձեռնարկության ծրագրիս հաշված անվանական արժեքը (հզորությունը) այս կամ այն մեծությամբ է բնորոշվում, ապա այդ արժեքը տասը կամ հարյուր անգամ գերազանցող բաժանորդագրությունը բոլորովին էլ չի բարձրացնում նրա իրական հզորությունը, հետեւաբար տասնապատիկ անգամ գերազանցող միջոցները տալ միայն արժեթղթերին, ճիշտ չէ։ Նախ՝ ԲԲԸ-ն ի վիճակի չէ, տալու դեպքում էլ նշանակում է իրեն դատապարտել վաղաժամկետ սնանկացման կամ կործանման։ Իսկ ինչ է պետք անել եւ ինչպես։ Առաջին հերթին անհրաժեշտ է համակարգված ծրագրիս հաշվարկներ սեփականաշնորհման գործընթացում, երբ ԲԲԸ ձեւով սեփականաշնորհվող ձեռնարկության գնահատումը զուգընթաց որոշվում է նրա «բաժնետիրական» դարձնելու նպատակահարմարությունը, նրա բաժնետոմսերի անվանարժեքի ընդունելի չափը, ինչպես նաեւ բաժնետոմսերի հնարավոր քանակի «թղթի» արժեքի մեծությունը։ Օրինակ, որքանով է նպատակահարմար ստեղծել Արմավիրի միջտնտեսային համակցված կերերի գործարանը 110 հազար դրամ արժեքով, Դիլիջանի հանքային ջրերի գործարանը 187 հազար, Դիլիջանի ցերմատնային տնտեսությունը 168, Արարատի պանրի գործարանը 186 հազար, Սիսիանի կերերի վերամշակման գործարանը 93 հազար, Շինինդուստրիա ՆԿՍ. բյուրոն 81 հազար, Վարդաբլուրի արտադրամասը 50 հազար, գյուղի արտադրամասը 90 հազար, Գեղակրի արտադրամասը 94 հազար հաշվարկային արժեքով ձեռնարկությունները, որոնց ԲԲԸ կազմակերպելը, երբ սեփականաշնորհման սերտիֆիկատով բաժանորդագրման դեպքում նրանց իրական արժեքը համապատասխանի անգամ՝ 60, 110, 100, 110, 55, 50, 30, 53, 56 ամերիկյան դոլարին։ Որքան հետեւողական լինենք քաղաքակիրթ երկրներին ընդօրինակելու մեր ձգտումների մեջ, միեւնույն է, չի գտնվի որեւէ երկիր, որտեղ այդպիսի աննշան արժեք ներկայացնող ձեռնարկության հենքի վրա բաժնետիրական ընկերություն է ստեղծվում։

Վերը բերված տվյալների ավելորդ մեկնաբանություններից, զայրալիություններից զերծ մնալու համար հարկ եմ համարում ներկայացնել մի քանի նկատառումներ։

1. Նորաստեղծ ԲԲԸ-ին ավելորդ ծախսերից փրկելու համար առայժմ կճառումի բաժնետոմսերի փոխարեն տալ միայն անվանական բաժնետոմսեր՝ սովորական հավաստագրերի տեսքով, որոնք վավերացված են ընկերության նախագահի ստորագրությամբ ու կնիքով։

2. Բաժնետոմսերի անվանական արժեքը սահմանել 5 հազար դրամ եւ ավելին։

3. ԲԲԸ ձեւով սեփականաշնորհվող ձեռնարկությունների հաշվարկային արժեքը պետք է գերազանցի գոնե 50 սեփականաշնորհման սերտիֆիկատի անվանական արժեքը։

4. 50 սերտիֆիկատի արժեքից ցածր գնահատված ձեռնարկությունները սեփականաշնորհել աշխատավորական կոլեկտիվներին «փոքր» օբյեկտների համար սահմանված կարգով։

ՌՈԼԱՆԴ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ,
Արդյունաբերողների ու գործարարների Միության
երգ. խորհրդի անդամ

ԱԶԳ

Միջազգային

«Մենք նկատառված ենք Իրանի հետ Թուրքիայի գործուն հարաբերությունների ընդլայնման ու զարգացման խողովակները», հայտարարեց Մ. Նահանգների [illegible] դեսպանը: Ինչո՞ւ է Ամերիկային այնքան նեղում երկու հարևան պետությունների միջև ստորագրված պայմանագիրը գազամատակարարումների ու նավթամթերքների վաճառքի համար: Ճիշտ է, Իրանի և Թուրքիայի միջև գազի, նավթի և էներգահամագործակցության հեռանկարները համաշխարհային շուկայում ունեն մեծ նշանակություն: Սակայն, երբ Ամերիկայի դիրքորոշման մասին է խոսքը, նման ռազմավարական օգտին, նման առումով կարող է բարկություն առիթ բարձրացնել Թուրքիայում և ՆԱՏՕ-ում նոր լարվածության առիթ դառնալ: Բայց, որ ավելին կարևոր է, դա այդ երկրների նկատմամբ ամերիկյան պատժամիջոցների կիրառման հարցն է խաղում կլոր: Երբ Ամերիկան Թուրքիայի նկատմամբ ստորագրված պայմանագրի համար պատժամիջոցների կիրառման առումով չի կանգնի ոչ թե ի հեճուկս Իրանի, այլ նրա հետ համաձայնեցված, մի համազամանք, որը միշտ անցանկալի է եղել Ամերիկայի համար:

Ի վերջո, կա նաև կարևոր այլ հանգամանք: Երբ Ամերիկան որևէ պատժամիջոց չկիրառի Թուրքիայի նկատմամբ, ի չիք կդառնան նաև Իրանին միջազգային մեկուսացման ենթարկելու համար Վաշինգտոնի վրա ազդելու Վաշինգտոնի բոլոր ջանքերը: Ռուսաստանը կկարողանա ամրապնդել կապերն Իրանի հետ և ավելի մեծացնել ազդեցությունը Միջին Արևելքում:

Ըստ մեր տեղեկությունների, Քլինթոնի այժմ առաջ կբերվի է, խոլ դեսֆարտամենտ նա բաց է դրել «Ռու»-ին Քլինթոնի ոչնորությունն բանկի մեջ: Առաջին ուղին կայացնելը պատասխանատվությունը թողնել փոխդեսպանական Պիտեր Թարնոֆի վրա, որը զանգահարելով Թուրքիայի իր պաշտոնակցին հայտնեց, թե Ամերիկան մտահոգ է ստորագրված պայմանագրի առնչությամբ:

Մինչ Մ. Նահանգների պաշտոնյաները մտածում են իրանա-թուր

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Թուրքիան խառնում է ԱՄՆ-ի իրանյան խաղաքարտերը

կիրանի շուրջ երկարաժամկետ համաձայնագիր հաջորդից Բիլ Քլինթոնի ստորագրած օրինագծին, համաձայն որի պատժամիջոցներ կկիրառվեն Իրանում և Լիբիայում 40 միլիոն դոլարից ավելի ներդրումներ կատարող կազմակերպությունների ու ընկերությունների նկատմամբ, սակայն Թուրքիայի պարագայում Իրանի հետ սերտացող ունենալ հարաբերությունն ավելի ընդգրկուն նշանակություն ունի:

Անկարայի համար նաև ստորագրված պայմանագիրը երկակի բնույթ ունի: Նախ, այն կարող է խնդրել Անկարայի հարաբերությունները Վաշինգտոնի և ՆԱՏՕ-ի հետ: Ամերիկայի դեսֆարտամենտը հայտարարեց, թե Թուրքիայի պայմանագիրն Իրանի հետ սխալ հաղորդական ուղի է: Մյուս կողմից, Իրանի հետ համագործակցությունը փայլուն հնարավորություն է տալիս Թուրքիային իր ազդեցությունը Միջին Ասիայում և Կովկասում տարածելու համար: Սակայն կա կարևոր մի հանգամանք ևս. եթե Ամերիկան ստորագրված պայմանագրի համար Թուրքիայի նկատմամբ պատժամիջոցներ կիրառելու ուշանալ չկարողանա, պայմանագիրը մեծ խթան կլինի երկրում Բաց ոլորտային կառավարության խաղավարման կրկին բարձրացնելու համար:

Սակայն Մ. Նահանգների համար Թուրքիայի այս փաստերին մարտահրավեր դարձած հարցը մի շարք պատճառներից կարող է յուրօրինակ ավանդական հարաբերություններ ու ճանաչված, ո րոնք կայուն են Իրանի և Լիբիայի մասին Ամերիկայի օրինագծին, կանխելու Մ. Նահանգների օրենքը: Եվ Իրանը հարցական կոտրի: Իրանի խաղաղական պետությունն նախագահ Հաշեմի Ռաֆսանջանին արդեն հայտարարել է, որ պայմանագիրը մեծ հաղթանակ է Ամերիկայի նկատմամբ, հանձի վերջինս չկարողացավ մեկուսացնել Իրանին:

«Նյու Յորք թայմզ» օրաթերթը նույնիսկ մի փաստարկ է բերում երկրորդայի դիվանագետները հայտարարել են, թե ինչու երբ արտաքին աշխարհն է դատապարտում ահաբեկչական պատժամիջոցներ կիրառել Իրանի հետ գործարքներ կնքող ամերիկյան և այլ ընկերությունների նկատմամբ, Մ. Նահանգներ չի ընդունում, սակայն այժմ նույն առաջարկով խոսք է հանդես գալիս:

Թուրքիայի հաջող կարող է նվազեցնել Մ. Նահանգների ազդեցությունը ծանրակշիռ աշխարհում, մասնավորապես տարածքային Մերձավոր Արևելքում և փոխարենը բարձրացնել Իրանի դերը: Նման փոփոխությունը կվտանգի Մերձավոր Արևելքում ԱՄՆ-ի կողմից հովանավորվող խաղաղության հաստատման բանակցային ընթացքը: Իսկ Միջին Ասիայում և Կովկասում Թուրքիայի ազդեցությունը մեծացնել առավել Միջին Ասիայում:

Ըստ մեր տեղեկությունների մեկնաբան Պոլ Գորդի, Թուրքիայի նկատմամբ պատժամիջոցներ կիրառելու քննարկում հետևանքները այնքան մեծ են, որ անձնական հավանականությամբ և Վաշինգտոնը և Անկարան կփորձեն դիվանագիտական ուղիներ փնտրել հասնելու, որ իրանա-թուրքական նոր պայմանագիրը չի խախտում ամերիկյան օրինագիծը: Սակայն սա բարդ է այնքան, որ Մ. Նահանգները նախագահական ընտրություններին նախաշեմին է, ուստի ցանկացած հայտարարություն կարող է որոշ փաստարկ օգտագործվել ընդդիմության ժամանակ: Առայժմ բարդությունը հավելի չի առնվում, և դեսֆարտամենտի խոսնակը հայտարարել, թե Վաշինգտոնը հույսով է, որ պայմանագիրը չի ոտնահարում ամերիկյան օրենքը և հույսով է նաև, որ կարիք չի լինի դիմել ամերիկյան բարձրակարգ հարաբերությունները խաթարող քայլերի:

Թուրքիան նաև չուշացրեց դիվանագիտական հայտարարություններ: Տարբեր պաշտոնյաներ հայտարարել են, որ սա առևտրական պայմանագիր է, ոչ թե փաստորեն ներդրումների մասին, իսկ ամերիկյան օրենքը պատժամիջոցներ է նախատեսում ներդրումների համար: Իրավիճակը փոխ ինչ անում է մեծ ոչ միայն դիվանագիտական ուղիների ճիշտ ընտրություն, այլ նաև այն պատճառով, որ նախագահական պայմանագիրը խախտո՞ւմ է Քլինթոնի ստորագրած օրինագիծը, թե ոչ, Թուրքիան ծրագրում է Իրանի, Իրաքի և Սիրիայի հետ համատեղ գազաքաղաքական անցկացնել: Թուրքիայի արդյունաբերության նախարար Շևքեթ Կազանը, որ վարչապետ Նեջմեթթին Էրբաքանի մերձավոր օգնականներից է, այն հարցին, թե չե՞ն վախենում բարկացնել Ամերիկային, ասել է. «Մենք աշխարհի խնդիրներին նայում ենք մեր, ոչ թե Ամերիկայի աչքերով»: Նկատենք, որ բոլոր չորս պետությունները ասում է քրդական խնդիր: Թուրքիան, Իրանը և Սիրիան համոզված են, որ Իրաքի քրդաբնակ հյուսիսում իշխանության վակուումի պատճառով կարող է քրդական պետություն ստեղծվել:

Այնպես որ, իրանա-թուրքական պայմանագիրը միակ անհամաձայնությունը չէ Ամերիկայի և Թուրքիայի միջև: Եվ Միացյալ Նահանգները հարկադրված կլինեն դիվանագիտական այլ ուղիներ էլ փնտրել, զանց Սադդամ Հուսեյնին խաղաղարար բանակցություններից հեռու պահելու համար:

Ամերիկայի դեսֆարտամենտի փոխխոսնակ Գլին Դեյվիսն ասել է, թե պայմանագրի տեքստն առայժմ իրենք չունեն ուսումնասիրելու համար, այնպես որ որևէ ուղղում կայացնելուց առաջ Ամերիկան պետք է ճշգրտի բոլոր մանրամասները:

ԱՆՆԱ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ,
«ԱԶԳ»-ՈՒՄ ԹՂԹԱԿԻՑ-Ի»... [illegible]

ՀԱՅԱՍՏԱՆ(?)

Երկիր[illegible]ոսոյի նմա[illegible]կն է ղեկա[illegible]արել

Երբեմնի սոցիա[illegible] և միասնական Հարավսլավ[illegible] ղեկավար Իոսիպ Բրոզ Տիտոն [illegible] և բուռն կյանք ապրեց: Մարտնչեց, [illegible] նստեց, ծանոթացավ բազմաթիվ [illegible] ու ընտրանին, փոխեց անուններ, [illegible] կանանց, կարողացավ սարսափ [illegible] և խոսական մեծարանքի [illegible]: Նման արտասովոր անհատների անվան շուրջ մշտապես հյուսվել են բազմաթիվ առասպելներ: Ամենաարմատականը և առայժմ չհերքվածը հետևյալն է. «Նա այն մարդը չէր, ում տեղը ներկայանում էր»: Դա հաստատես բանավոր փորձում էին ապացուցել հարավսլավացի տարագիրները, որոնց «ինքնակոչ» արտաքսել էր հայրենի երկրից:

Բայց օրինական խաղաղացիները ևս զարմանում էին, թե խորվաթական Զագորիեի այդ գեղջուկ պատանին ինչպես է կարողացել ծեր հասակում վարժ դաշնամուր նվագել սովորել: Կամ ինչու Հարավսլավիայի նախագահի ծեծի մասներ լրիվ էին, մինչդեռ համագյուղացիներին հայտնի էր, որ մատներից մեկը պակաս է:

Հարավսլավիայի ղեկավարի կենսագրության առավել մշուշապատ ժամանակահատվածը 30-ական թթ. երկրորդ կեսն է: Հենց այդ ժամանակահատվածում Իսպանիայում քաղաքացիական պատերազմ էր մղվում: Տարբեր երկրներից ինտերնացիոնալիստները մեկնում էին ֆրանկիստների դեմ պայքարելու: Մինչդեռ երիտասարդ Տիտոն չգիտես ինչու այնտեղ չի մեկնում: Համենայնդեպս, ինքն այդ մասին չի հիշատակում:

Մինչդեռ բրիտանացի հայտնի կոմունիստ Ջ. Կոուլմենը Իսպանիայից հիշում է խորվաթական Կումրովեց բնակավայրում ծնված Իոսիպ Բրոզին: Արդեն երկրորդ աշխարհամարտից հետո Կոուլմենը իր հուշերում զարմանք էր հայտնում, թե ինչու այդ հին մարտական ընկերը, դառնալով մարշալ Տիտո, հանկարծ կտրուկ հրաժարվել է Իսպանիայի հերոսամարտից:

Տարագիրները ահազանգով կասկածում էին Բրոզի և Տիտոյի նույնությանը, նրանց կարծիքով, սոցիալիստական Հարավսլավիայի ղեկավար էր դարձել մի մարդ, որը շատ նման էր Իսպանիայում ինտերնացիոնալիստների հրամանատար, «ռուսական գեներալ» Վալտերին: Մինչդեռ իսկական Բրոզը ԳՊՈՒ-ի կողմից իբր ոչնչացվել էր դեռ 1939 թ.:

Եթե լրջորեն ընդունենք այս վարկածը, ապա կարող ենք ասել, որ հարավսլավացի կոմունիստներին ամբողջ պատերազմի ընթացքում ղեկավարել է Մոսկվայի դաստիարակը հենց նա էլ Բալկաններում ստեղծել է դաշնակցային պետություն, այն գնահ ղեկավարելով և իր մասնական հայրենիքի ու «տիրոջ» հետ կապերը կորցրել խզելով: Ի դեպ, վերջերս Տիտոյի անձի հետաքննություն անցկացրած խորվաթական «Արենա» հանդեսում այն տեղումն է արվում, թե Ստալինը իր հարավսլավացի պաշտոնակցին միշտ կոչել է հենց Վալտեր անունով: Ինքը՝ հարավսլավացի ղեկավարը հուշերում գրել է. «Նախկինում ես ունեի Ռուդի և Վալտեր մականունները, առաջինից օգտվում էի իմ երկրում, երկրորդից արտասահմանում»: Կոմինտերնի արխիվներում պահվող Տիտոյի ինքնակենսագրությունը շարադրված է ռուսերեն և անձամբ ստորագրված է «Վալտեր» անունով:

Գոյություն ունեն Տիտոյի ծագման նաև այլ վարկածներ: Դեռ պատերազմի տարիներին գերմանական հետախուզությունը ենթադրում էր, թե Տիտոն ոչ թե իրական մարդ է, այլ ոռտուրեն համառոտում, որը նշանակում է «Միջազգային ահաբեկչական կազմակերպություն»: Այն հերթով ղեկավարում է մի խումբ մարդ: Երբ մեկին սպանում են, փոխարինում է մյուսը: Ընդամենը այդ ՏԻՏՕ-ի գլխի համար առաջարկվում էր 100 հազար ռայխսմարկ պարգևավճար:

Նախկին Հարավսլավիայի հաղախացիների մեծ մասը չէր հավատում նմանատիպ վարկածներին, Տիտոյին համարելով յուրային: Չնայած էլ նրան համախ հիշում են երբ ոչ բարի խոսքով, առավել գործի հաղթանակով: Ինչ վերաբերում է էմիգրանտներին, Բալկաններում վաղուց են նրանց օգտագործում: Բայց չգիտես ինչու դեռ ոչ ոքի չի հաջողվել Բալկաններում պատմական հայրենի հետազոտություններ անցկացնել անձանց կենսագրության շուրջ:

«ԿՈՄՍՈՄՈԼՍԿԱՅԱ ՊՐԱՎԴԱ»

ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱՆԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆ

Իտալիա. Ի՞նչ դատաստան է սպասում էսեսականին

Օգոստոսի 3-ի «Ազգում» տպագրված BBC և «Ազատություն» ռադիոկայանների լրատվությունից մեր ընթերցողներին արդեն ծանոթ է մեր ժամանակների դեմ համաշխարհային խոշոր դատավարությունն Մարտի 23-ին մեկնարկած նախկին կապիտան Էրիխ Պրիբկեի դատավարության հակամարդկային դաժան «Նյուրնբերգ» եզրակացությունն օգոստոսի 12-ի համարում տպագրված նյութը հաստատում է, որ նաև իտալական զինվորական դատարանն անցյալ շաբաթ վերջնական ժամկետը փոխարինելով, ազատ է արձակել 83-ամյա հանցագործին, որը երբ ամեն տարած դատավարության ընթացքում և դրանից առաջ մի հանի անգամ ընդունել էր 1944 թվի մարտի 24-ին Հռոմի հարավում գտնվող Արդեատինյան քարանձավներում 335 իտալացի պատանդների մահապատժին իր մասնակցության փաստը, և խոստովանել, որ ոչ մի խղճի խայթ չի զգում այդ առնչությամբ: Դա 1943 թվի սեպտեմբերից մինչև 1945 թվի մայիսը ժամանակաշրջանն էր՝ կանգնեցված Իտալիայի զավթման ժամանակ կառուցված ամենաարյունոտ և ամենամեծ դեպքերից մեկը համարվող: Եվ «Նյուրնբերգի» լրատվության, հարյուրավոր գաղափարական զարդարված դատարանի վերածվելով ուղարկվեց, յուր ժամ ամբողջական բնորոշումներ են տրվել առնչվությամբ հետ, անմիջական դատաքննված հանցագործի մեկնումը այդ շրջանի կայքից: Իտալիայի հաղաքական դեկավարները «սառույցով» են ընդունել դատավճիռը: Հռոմի հրապարակներ Ֆրանչեսկո Ռուտելին հայտարարել է հանգստանալ, ի նշան բողոքի, կոչելով մի և հայտնի այդ նշանակալից կառույցների լույսերը: Սնացեք մեկ ու

ղե լուրերը հարկ է զինվորականների հիշատակը Վարշավայից Ռոմանո Պրոդին այդպես է հանցագործության վայր համարվելու:

Արդյունքում ասինքամպությունը դրան չի ձգտել է Պրիբկեին, արդարադատության նախարարի հրամանով «Արդարության դատավճիռը անընդունելի է, ժամկետայի ղեկ

գործած հանցագործությունները վաղեմության ժամկետ չունեն», ասել է զինվորական դատախազ Անտոնինո Ինտելիզանոն:

Դատական գործի փաստերը երբեք էլ չեն վիճարկվել: Դեպքը եղել է այսպես: Մարտի 23-ին Իտալիայի դիմադրության շարժման մասնակիցների մի խումբ, շրջապատելով Կոստո Պելոսոյի խմբի շարքի մոտ զորամիավորումներով զբաղված գերմանացի զինվորականներին, ռումբ է պայթեցրել, որի հետևանքով սպանվել է 33 գերմանացի: Որպես փոխվրեժ Հռոմում գեստապոյի ավագ հրամանատար Հերբերտ Կապլերը հրամայել է հաջորդ օրը յուրաքանչյուր սպանվածի դիմաց սպանել 10 իտալացի: Պրիբկեն վերահսկել է հրամանի կատարումը և անձամբ սպանել երկուսին: Մահապատժի ենթարկվածների մեջ եղել են 75 հրեա, մեկ կարդինալ երեխայի հայր և 14-ամյա մի պատանի: Կոտորածից հետո գերմանացիները պայթեցրել են անձավը փակելու, մեկ-մեկ բարեկամները մեկից մի հատ:

Պատերազմից հետո Կապլերին ցմահ բանտարկության դատապարտեցին գնահ բանտարկություն: Բայց Պրիբկեին այդ ժամանակ հաջողվել է փախչել Արգենտինա, ուստի խաղաղ կյանք է անցկացրել մինչև 1994 թվականը, երբ ABC News-ի հեռուստալրագրողների մի խումբ հայտնաբերելով նրան հարցազրույցի է ներարկում: Չհամաձայնելով հետևանքներին մասին Պրիբկեն խոստովանում

է իր մասնակցությունը սպանություններին: Դրանից առաջ ժամանակ անց Արգենտինայի կառավարությունը ձերբակալում է նրան և անցյալ տարվա նոյեմբերին արտաքսում Իտալիա:

Դատավարության ժամանակ պարզաբանվեց, որ Պրիբկեն «դաժանությամբ և կանխամտածված» է գործել: Նման մեղադրանքի համար Իտալիայում գնահ բանտարկություն է նախատեսված և այն վաղեմության ժամկետ չի ճանաչում: Դեռևս ազատ տեղաշարժի վկայությամբ, նա «հարգանքով» և ծեծել է Ռեջինա Քոելի և Վիա Տասսո բանտերից պատանդներ ընտրված մահապատժի ենթարկվածներից մի քանիսին և օգնել խոշտանգել նրանց մեջ ընդգրկելու իտալացի և այլ անցանկալիների:

Մահապատժի ամբողջ վայրագությունը ժամանակ անցնելուն նկարագրվել է, սակայն դատավարության կողմը ցույց է տվել, որ նա միայն կատարում էր հրամանները, ընդ որում ենթադրվում է, որ դրանք անմիջական Հիտլերի հրամաններն են եղել:

Օգոստոսի 13-ին Գերմանիայի դատարանը պաշտոնապես խնդրել իտալական իշխանություններից դատավորելու Պրիբկեին:

Վերջին կլինի՞ նա Իտալիայում, թե կարտաքսվի Գերմանիա, դեռ պարզ չէ: Այժմ նա գտնվում է Ռեջինա Քոելի Հռոմի կենտրոնական բանտում խիստ հսկողության տակ:

ՄԱՐԻՆԵ ...(?)

ԱԶԳ

Մշակույթ

«Արվեստաբանի եւ նկարչի վեճը հեշտ վեճ չէ»

Ծնվել է 1936-ի օգոստոսի 15-ին, Բեյրութում: 1946-ին ներգաղթել է Երեւան: Իր բառերով Շիլաշիի տղաներից է: Ավարտել է Նալբանդյան դպրոցը, հետո Ռեպինի գեղարվեստի ակադեմիան: Աշխատել է ՀԳԱ արվեստի ինստիտուտում, գեղարվեստի ինստիտուտում, 1982-87-ին պատկերասրահի փոխտնօրենն է եղել, 1993-ից նկարիչների միության նախագահն է: Մեր զրույցից պարզեցի, որ արվեստաբան Պողոս Հայթայանն ավելի շուտ չգրված հարյուրավոր հոդվածների հեղինակ է («գրել չեմ սիրում»), «Մնացել եմ արվեստանոցներում, այն նկարիչներից եմ, որ չեն նկարում»: Ուրախ է, որ չի դասավանդում. «զրույցների մթնոլորտն ավելի է դուր գալիս, քան որեւէ բան ուսուցանելը»: Նկարիչների միության նախագահ եղած տարիներին կառուցվածքային ի՞նչ փոփոխություններ է արել հարցիս անվարան պատասխանում է՝ կորուստներ են եղել. «Այսօրվա պայմաններն ի վնաս մեզ են գործում, յուրաքանչյուր ցուցահանդեսն ուղեկցող բուկլետներ չենք կարողանում տպել առաջվա նման, իսկ միության դռները միշտ բաց են: Ամեն ինչ արվում է, որ նկարիչն զգա, որ իր թիկունքին կազմակերպություն կա: Մեր միությունը չփլուզվեց, ոչ ոք չասաց էս արոտն իմն է: Համեմատաբար ուզվոր էլ չենք եղել, չնայած Աստված մեզ ամենածանր տարիները բաժին հանեց: Նկարչի տան որոշ սրահներ վարձով տվեցինք, որ մեր ժողովրդին պահենք: Ինձանից հետո եկողների համար ավելի հեշտ է լինելու»: Այժմյան «ֆունկցիոներական» աշխատանքից հետո, խոստանում է իր մեջ եփված հոդվածները թղթին հանձնել: Չնայած մեր զրույցը նկարչի տան [illegible] է, ինքն էլ իր արտաքին նը-սած է պատասխանում հարցերիս. այսինքն [illegible] հարցերս միության, լավ-վատ նախագահելու խնդիրները ծակծկեն, բայց լրագրողական իմ հարցերը տեսվում-հանգում են այսօր 60-ամյա դարձած արվեստաբանի գրասենյակում [illegible].

– Շատ քիչ գրքերի հեղինակ եմ: Բայց երբ Հայաստանի սովետական հանրագիտարանը գիրք էր համարում, 10 հատորի մասնակից եմ, որտեղ շատ-շատ հոդվածներ հանրագիտացվել են առաջին անգամ:

– Ո՞րն են եղել արվեստաբանի հայտնագործությունները:

– Հայտնագործություն բառը մի քիչ հավակնոտ է, բայց առաջին անգամ հանրագիտացվել են այնպիսի հասկացողություններ, անուններ, տերմին-վեստաբանությունը, որն իր վրա ֆունկցիա ունի, որոշակի ժամանակից է: Արվեստաբաններ կան, որ որոշակի աշխարհից են խայլում: Այսինքն, իրենք որոշակի հրահրիչներն են: Արվեստաբաններ կան, որ նկարիչների տարեգիրն են՝ ապրում են միասին, ինչ տեսնում, այն էլ գրում են: Արվեստաբաններ էլ կան, որ ընկնում են ետեւից: Իմ դասը էդ դասն է: Իմ ամենավերջին հոդվածներից մեկը մեր ամենաճանաչված նկարիչներից մեկի մասին է՝ Հարություն Կալենցի, եւ գրում էի նոր է ոտքի կանգնում... Միայն ֆինանսներով չպայմանավորենք, իհարկե: Մեր ժամանակ [illegible] երույթը, որեւէ բերում հոդվածն առաջին հերթին հոգեկան բան էր: Արվեստաբանը պիտի գրի այն մասին, ինչը այլով հնարավոր չէ տեսնել: Նորմալ արվեստի մեջ կա տեսանելի, կա կիսատեսանելի եւ բացարձակ անտեսանելի բան: Պիտի գրվի դրա մասին եւ ոչ թե բղավեն՝ նկարել գիտի, նկարել չգիտի:

– Արվեստի մասին գրված հոդվածներ, որոնց հանրագիտացնելը բավականաչափ դժվար է եղել: Լավ եմ զգացել, երբ հոդվածները նվիրված են եղել 60-ականներին: Ինձ 60-ականների մի կարիքն եմ իմ ամբողջ էությամբ, հայացքներով, մշակութաբանական առումով: Այդ պրոցեսն ապրելն ինձ համար ավելի մեծ հաճույք է եղել, քան գրելով իմաստավորելը: Ամենալավ «ֆորմի» շրջանս հանրագիտարանը տարավ: Գրել եմ տարբեր ալբոմների, պատկերագրքերի առաջաբաններ՝ Էդվարդ Իսաբեկյան, Զիռոտ, Աղաջյան, Պետրոսյան... Ուրիշ աշխատանքների էլ եմ մասնակցել, որոնց անունը չեմ ուզում տալ: Գուցե գրածս հոդվածները հավաքվեին 2-3 գիրք լինեին: Բայց ինձ համար դա կարեւոր չէ, ես ընթացքի մասնակից եմ եղել:

– Ասացի՛ք ես նկարիչ եմ... Ձեր միջի նկարիչը քննադատին դիտողություն չի՞ անում: Մի դեպքում գովեստի մեջ շռայլեցիք, մյուս դեպքում արժանի գնահատական չավեցիք: Ուրիշ խոսքով՝ արվեստագետը արվեստաբանի կարիք ունի՞:

– Իրենք պիտի ասեն: Ինձ կարիք ես ունեմ, սպասում եմ: Նկարչի հետ վիճում եմ, երբ նա որեւէ դիտողության կողմնակից է, ես ինձ լավ եմ զգում, որ ես այդ պրոցեսն էության մեջ հասկացա, եւ հաղորդակցություն եղավ նկարչի, նկարի եւ իմ միջեւ: Ոմանք արվեստաբանությունը բացարձակապես չեն ընդունում, ոմանք լավ ընկերություն են անում, երբ այն, ինչ իրենք չեն տեսնում, տեսնում է արվեստաբանը: Ես իմ էության մեջ ընդդիմախոս եմ, նույնիսկ ամենաընդունված տենդենցների, ամենաընդունված նկարիչների հետ ինձ հաճույք պատճառող ծեծարշություն(?) անելու համարձակությունն ունենալն է: Արվեստաբանի եւ նկարչի վեճը հեշտ վեճ չէ, արարչագործության մեծ մասը նկարչի, ստեղծագործողի կողմն է, իսկ արվեստաբանը... Հարյուր նկարչին կարող է մեկ-երկու արվեստաբան «ընկնել»: Եթե նկատի ունեմ այն ար-

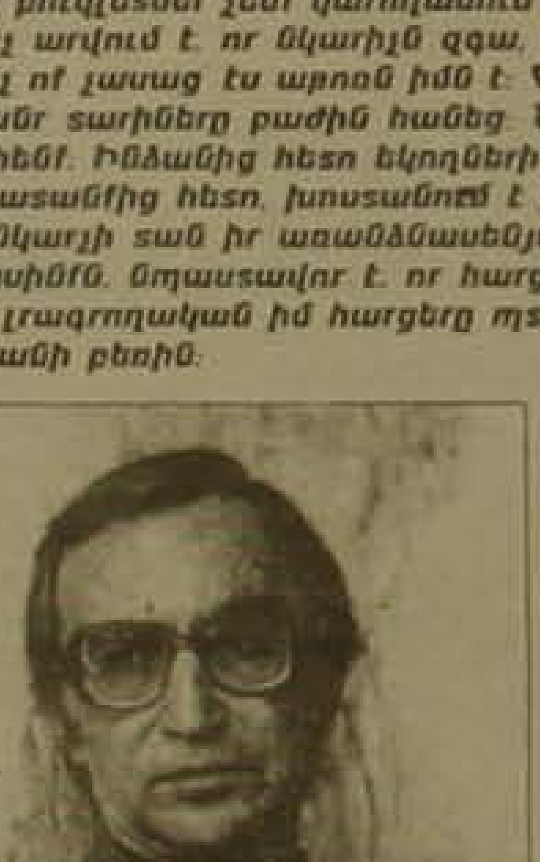

առաջին անգամ: Ափսոսում եմ՝ ուտում գրված հոդվածներ ունեմ, որ թղթի վրա չեմ գրել:

...Միշտ էությամբ նորերի հետ եմ եղել: Նոր ոչ թե տարիքով, այլ միտումներով: Նկարիչներ, որոնք համաշխարհային արվեստի հետ խայլելով բերում են ինչ-որ նոր գիծ, նոր երանգ, նոր գաղափար, նոր ձեւ: Եթե չասեմ, թե ավանգարդի կամ տրանսավանգարդի մեջ եմ, ապա հոգով իրենց հետ եմ:

– Ինչքան նկատել եմ, նրանց ցուցահանդեսներին կարծես չեք գնում:

– Եթե բացումներին չեմ լինում, իրենք պիտի ասեն, բայց վերջին 10 տարում չկա ավանգարդային մի ցուցահանդես, որի լանդշաֆտներում չլինեմ:

– Ասացի՛ք Ձեզ այս աշխատանքն է խանգարում, բայց արվեստաբաններն ընդհանրապես հոդվածներ քիչ են գրում:

– Գրողը կգրի: Այս աշխատանքը ուժերիս մեծ մասը խլում է, բայց ես ծեզ բերում եմ 10 էջանոց հոդված, դուք ինձ վճարում եք 3 հացի գին: Ես կարող եմ այդ «շռայլությունը» դիմանալ, բայց այն արվեստաբանը, որ ծը կոպեկ արժի, արվեստագետի գործը՝ էլի կոպեկ արժի (զանգվածների ճաշակը բավարարող արվեստի մասին չէ խոսքս): ՆՄ-ն որեւէ բան անո՞ւմ է երիտասարդ նկարչին օգնելու համար:

– ՆՄ-ի դռները միշտ բաց են բոլորի համար: Անդամ լինելու համար ընդամենը կանոնադրական պայմաններ կան՝ մարդն ավարտել է եւ արդեն ցուցադրվել, ինչ-որ չափով անհատականություն է: Միությունն այսօր իր հնարավորության սահմաններում օգնում է: Ներսում եւ դրսում անցկացվող մրցանակաբաշխություններին մասնակցելու հնարավորություն տալիս: Մենք չենք կարող ֆինանսավորել, օգնում ենք, գտնում հովանավորներ: Հազարից մեկ նաեւ մշակույթի նախարարություն ենք դիմում:

– Դրսի մրցանակաբաշխություններին արվեստագետի մասնակցության համար ոչ միշտ են գումարներ գտնվում: Բայց ընդունված կարգ է, կարելի է միայն ստեղծագործությունն ուղարկել: Կա՞ն մշակված մեխանիզմներ՝ ինչպես պիտի դրանք ապահովագրված տեղ հասնեն:

– Մասնակցության ընթացքն ակտիվացել է Հրավեր ստացած արվեստագետը հոգեբանորեն ինքն էլ ուզում է մասնակցել: Իհարկե, կարող ենք գործերն ուղարկել, շատ կուզենայինք, որ ՆՄ միջոցներով անեինք դա: Բայց պատկերացրեք, կիլոգրամը 4-5 դոլարի դեպքում (իսկ եթե ծանրակ է) ինչպիսի դժվարություններ են ծագում: Արտասահմանյան բաժին ունենք, որի օգնությամբ Երեւանում տեղավորված միջազգային կազմակերպությունների գոյությունն իմացանք, հնարավորությունները՝ նույնպես: Փոքրիկ բան է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի տոմս ունենալը, բայց որեւէ բանգարան կարող ենք անվճար մտնել: Մի խոսքով, մեր ամբողջ կենսագործունեության հաջողությունը ֆինանսական հաջողություններից է կախված:

ՌՈՒԶԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Ժամանակակից արվեստի թանգարանին՝ նոր մասնաշենք

ՀՀ վարչապետն այցելեց թանգարաններ

ԵՐԵՎԱՆ, 14 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ վարչապետ Հրանտ Բագրատյանն օգոստոսի 14-ին այցելեց Հայաստանի ժամանակակից արվեստի թանգարան եվ գեղագիտական դաստիարակության հանրապետական կենտրոն:

Վարչապետը, դիտելով մշակույթի օջախների հարուստ ցուցադրանքը, ծանոթացավ նաեւ այն խնդիրներին, որոնք խանգարում են այդ հաստատություններին ավելի լիարժեք կազմակերպել իրենց աշխատանքը:

1972 թվականին ստեղծված ժամանակակից արվեստի թանգարանն այսօր արդեն ծավալուն հավաքածու ունի (Ժանսեմ, Կալենց, Խանջյան, Մինաս եվ այլն), սակայն այն ներկայացնելու հնարավորությունները սահմանափակ են: Վարչապետը խոստացավ հանձնարարել Հայաստանի քաղաքաշինության նախարար Ֆելիքս Փիրումյանին եվ Երեւանի քաղաքապետ Վանո Սիրադեղյանին ուսումնասիրել թանգարանին կից նոր մասնաշենք կառուցելու խնդիրը, ինչպես նաեւ անհրաժեշտ միջոցներ հատկացնել երկու թանգարանների վերանորոգումն իրականացնելու համար:

Հավանության արժանացավ ժամանակակից արվեստի թանգարանի արժեքները ներկայացնող ալբոմ հրատարակելու մասին թանգարանի եվ գեղագիտական դաստիարակության կենտրոնի գլխավոր տնօրեն Հենրիկ Իգիթյանի առաջարկությունը:

ՑՈՒՑԱՍՐԱՀ

Հայաստանի ազգային պատկերասրահում հայրենադարձ նկարիչների ցուցահանդես

ԵՐԵՎԱՆ, 14 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Օգոստոսի վերջին Հայաստանի Ազգային պատկերասրահում կբացվի «Հայ ոգու կամուրջներ» ցուցահանդեսը՝ նվիրված աշխարհի տարբեր երկրներից հայրենադարձված հայ նկարիչների ստեղծագործությանը: Պատկերասրահի երեք սրահներում կցուցադրվեն Հարություն եւ Արմինե Կալենցների, Հակոբ Հակոբյանի, Հովհաննես Սասունյանի, Մանուկ Ադյանի, Քաջազ Քեշիշյանի, Արտո Չաքմաքչյանի, Երվանդ Գոչաբաշյանի եւ այլոց գեղանկարչական ու քանդակագործական աշխատանքները, հայտնի արձակագիր Հայկ Տեր-Ղևոնդյանի արձակագործությանը:

«Դեռեւս 1946թ-ից հայրենիք վերադարձած նկարիչների այս սերունդը նոր շունչ հաղորդեց հայկական կերպարվեստին», ասաց պատկերասրահի տնօրեն Շահեն Խաչատրյանը:

Ցավոք, նրանցից շատերը (Արտո Չաքմաքչյան, Երվանդ Գոչաբաշյան, Մանուկ Ադյան, Հովհաննես Սասունյան եւ ուրիշներ) եկան չմնացին Հայաստանում եւ, նախընտրելով նախկին բնակավայրերը, կրկին մեկնեցին հայրենիքից:

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

Քանդակագործների սիմպոզիում Արցախում

Արդեն մեկ ամիս է Ստեփանակերտում անց է կացվում Հայաստանի եւ Արցախի քանդակագործների համատեղ սիմպոզիում՝ նվիրված Արցախի ազատագրման 5-րդ տարեդարձին: Այն կազմակերպվել է Արցախի Նախարարների խորհրդի եւ Հայաստանի նկարիչների միության կողմից: Քանդակագործների այդ յուրօրինակ հավաքին մասնակցում են ավագ, միջին եւ երիտասարդ սերնդի ներկայացուցիչներ, որոնք իրենց ստեղծագործությունները նվիրելու են Ստեփանակերտին: Մի քանի տարի առաջ, քանդակագործ Լեւոն Թոքմաջյանն իր որդու՝ Վահեի հետ Մարտունու շրջկենտրոնում կանգնեցրեցին Մոնթե Մելքոնյանի հուշարձանը: Այդ քարի ավանդույթն այսօր շարունակվում է: Մասնակիցների շարքում են քանդակագործների ավագ սերնդից Սերգեյ Մեհրաբյանը, Յուրա Պետրոսյանը, միջին սերնդից՝ Համլետ Մաշինյանը, Բաղդասար Սարգսյանը: Երիտասարդներից Վահե Թոքմաջյանը կերտել է տեղի բազալտ քարից «Հաղթանակ» կոմպոզիցիոն քանդակը, որը շուտով կդրվի Ստեփանակերտի պուրակներից կամ հրապարակներից մեկում:

Վահե Թոքմաջյանը Արցախում

ՆՈՐՈՒՅԹ

Գովազդը ոտքերի տա՞կ

Պարզվում է, որ գովազդը արդյունավետ կարող է լինել ոչ միայն բարձր ու տեսանելի վայրում, այլ նաեւ ամենացածր տեղում՝ հատակին, հենց ոտքերի տակ տեղադրվելու դեպքում: Ամերիկայի արեւմտյան ափի որոշ խանութներ, որոնք արդեն իսկ գովազդներ կպցրել են իրենց պատերի, դարակների եւ սայլակների վրա, այժմ սկսել են դրանք զետեղել նաեւ հատակներին՝ մարդկանց ոտքերի տակ: Չջարդվող պլաստմասսայե սալիկների տեսքով այդ նոր հնարքները հատը ամսական 75 դոլարով վարձով են տրվում խանութպաններին: Եվ ամենակարեւորն ու հետաքրքրականն այն է, որ դրանք խիստ արդյունավետ ազդեցություն են ունենում գնորդների շրջանում: Ըստ «Նյուզուիքի», այդ գովազդները զետեղած խանութներում նշյալ ապրանքների գնումները 30 տոկոսով ավելացել են:

Հ.Օ.

Իրանահայ գրողները պարզաբանում են

Մեր խմբագրության մեջ կայացած ջերմ զրույցից հետո, Երեւանում գտնվող իրանահայ գրողները օգոստոսի 10-ի մեր թերթի «Իրանի բաց դարպասներից առաջինը նկան մեր ալրանակիցները» հոդվածի կապակցությամբ մեզ տրամադրեցին հետեւյալ պարզաբանումները, որոնցից կանխվի հնարավոր տարընթերցման կամ տարըմբռնման որեւէ առիթ:

1. Իրանի 30 հայկական տպարաններ գոյացել են 1636 թվականից ի վեր եւ երբեք միաժամանակ չեն աշխատել: Այսօրվա Թեհրանում աշխատում է 3, իսկ Նոր Ջուղայում 1 տպարան:

2. «Ալիք» տպարանի հրատարակած եւ ոչ բավարար նկատվող գրքերի 8 թիվը հայերի մասին պարսկերեն գրքերին է պատկանում: Այդ նույն տարիներին նույն տպարանում շուրջ 400 հայերեն գրքեր են տպագրվել:

3. Իրանահայ դպրոցների դասաժամերը այսպես են. 2 ժամ լեզու, 2 ժամ կրոն, վերջերս լեզվին հատկացվել է եւս 2 ժամ, այսինքն ընդհանուր հաշվով 6 ժամ շաբաթական:

4. Թեհրանահայության թիվը ներկայումս ավելին քան 120 հազարի է հասնում, դեռ չհաշված Թավրիզի, Ուրմիայի, Ռաշտի, Անզալիի, Ղազվինի, Գորգանի, Դաշտին, Մաշհադի եւ հյուսիսային այլ քաղաքների ու գյուղերի հայ բնակչության թիվը:

Հարավային իրանահայությունը եւս օսկար թիվ է կազմում եւ խորհրդարան է ուղարկում առանձին պատգամավոր: Այդ շրջանի կենտրոնն է Նոր Ջուղան, իսկ հայկական համայնք ունեցող քաղաքներն են Շիրազը, Անվազը, Շահինշահրը, Փերիա գավառի որոշ գյուղեր եւ այլ վայրեր:

ԱԶԳ

Մարզական

ԱՍՏՂԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Դիեգո Մարադոնան փորձում է նոր կյանք սկսել

Աշխարհահռչակ արգենտինացի ֆուտբոլիստ Դիեգո Մարադոնան մտադիր է բուժման կուրս անցնել Շվեյցարիայում, որպեսզի վերջնականապես կտրվի թմրանյութերից: Երեքշաբթի օրը Շվեյցարիա մեկնելուց առաջ նա հայտարարել է, թե այլեւս չի ցանկանում տեսնել իր դուստրերի լացը, քանի որ նրանք ամեն ինչ նկատում են իր կյանքում: «Ես պատրաստվում եմ ընդմիշտ վերջ դնել կախվածությանս թմրանյութերից», ասել է Մարադոնան: Համաշխարհային հռչակավոր ֆուտբոլիստը, որի 36 տարին կլրանա հոկտեմբերին, վերջին երկու տարիներին անընդհատ հայտնվում է արգենտինյան զինվորական ակումբներում եւ մինչ հիմա հետ կապված խնդիր: Նա հայտարարել է նաեւ, որ այլեւս մտադիր չէ հանդես գալ «Բոկա Խունիորս» ակումբում, քանի որ այդ թիմի երկրպագուները անընդհատ քննադատում են իր խաղը: Նրա երկու դուստրերը Դալման եւ Ջանինան հեկեկում էին, երբ նրանց հայրը վրիպեց այս մրցաշրջանում 5-րդ անընդմեջ 11 մետրանոց տուգանայինը խաղացնելիս: Դա տեղի ունեցավ անհաշտ մրցակիցներ «Բոկա Խունիորս» եւ «Ռասինգ» ակումբների հանդիպման ժամանակ: «Ես ուզում եմ վերադառնալ իմ նախկին մարզավիճակին եւ մտադիր եմ անցնել 12-օրյա բուժման կուրս», ասել է Դիեգոն: Հիշեցնենք, որ Մարադոնան երկու անգամ բռնվել է թմրանյութ օգտագործելիս նախ իտալական «Նապոլի» թիմի կազմում հանդես գալու ընթացքում եւ վերջին անգամ 1994 թ., աշխարհի առաջնությունում: Միաժամանակ Դիեգոն անտառում առաջարկ է ստացել ճապոնացի մի արդյունաբերողից, որը առաջարկել է պայմանագիր կնքել ծագող արեւի երկրի թիմերից մեկի հետ: Պայմանագրի արժեքն է 20 մլն դոլար: Նրա եղբայր Հուգոն արդեն վաղուց է հանդես գալիս Ճապոնիայում, իսկ Մարադոնայի բժիշկների հետ ունեցած խնդիրը առայժմ խանգարում է ճապոնական վիզա ստանալ:

ՓԱՍՏ

ՇԱԽՄԱՏ

Վլադիմիր Հակոբյանի հաղթարշավը

Հայաստանի շախմատի չեմպիոն Վլադիմիր Հակոբյանը Բեռլինի միջազգային մրցաշարի չորրորդ տուրում տարավ 4-րդ անընդմեջ հաղթանակը եւ հարյուր տոկոսանոց արդյունքով առաջատարներից մեկն է: Արտակ Պետրոսյանն ու Աշոտ Անաստասյանը այդ օրվա իրենց հանդիպումներն ավարտեցին ոչ-ոքի, իսկ Արտաշես Մինասյանը պարտություն կրեց: Այժմ Պետրոսյանն ունի 3,5, իսկ Մինասյանն ու Անաստասյանը 3-ական միավոր:

Իսկ Սմբատ Լպուտյանը, որը հանդես է գալիս Վիեննայի միջազգային մրցաշարում, 5-րդ տուրում պարտություն կրեց: Նա վաստակել է 3 միավոր:

Գ. Հ.

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ

Ֆլորենսիա Ռոմանոն երազում է դատել աշխարհի առաջնության խաղերը

Արգենտինուհի Ֆլորենսիա Ռոմանոն ճարտարապետություն է ուսանում Բուենոս Այրեսի համալսարանում, փող է վաստակում «Մակդոնալդս» ռեստորանում, իսկ ազատ ժամերին զբաղվում է ֆուտբոլային խաղերի մրցավարությամբ: Անցյալ տարվանից նա դատում է երկրի բանկային ընկերության եւ միջքաղաքային լիգայի մրցախաղերը:

«Հայրս բոլոր արգենտինացիների պես երազում էր ֆուտբոլիստ որդի ունենալ: Եվ ես շատ վաղ հասակում սովորեցի ֆուտբոլ խաղալ», ասում է Ֆլորենսիան: Ծննդավայրում՝ Տուկուման քաղաքի կենտրոնական մարզական ակումբում կամաց-կամաց դառնալով թիմի առաջատար: «Իմ ֆուտբոլային կարիերան սկսվեց բավական խառնաշփոթ կերպով, քանի որ ստիպված էի լինում պատրաստել կեղծ փաստաթղթեր, փոխել դրանց լուսանկարները», վերհիշում է Ֆլորենսիան: Ես կարճ մազեր ունեի, իսկ կազմվածքով աղջկա նման չէի»:

Միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո նա ստիպված էր հրաժեշտ տալ տեղի ֆուտբոլային թիմին: Բայց քանի որ շատ էր սիրում ֆուտբոլ, որոշեց մրցավար դառնալ: Ֆլորենսիան փորձեց պարզել, թե կինը կարո՞ղ է դառնալ նահանգային ֆուտբոլային լիգայի մրցավար: Լիգայի ղեկավարները որոշ տատանումներից հետո ի վերջո համաձայնեցին նրան ընդունել: Ոգեւորված աղջիկը ոչ միայն հաջողությամբ ավարտեց մրցավարների պատրաստման երկամյա դասընթացը նահանգային մարզական կենտրոնում, այլեւ 1995 թ. Բուենոս Այրես մեկնեց մայրաքաղաքի մրցավարների մոտ ուսումը շարունակելու: Եվ քանի որ կուրսի ունկնդիրների առաջին տասնյակում ճանաչվեց լավագույններից մեկը, այս տարվա հուլիսին ուսումը շարունակեց Արգենտինայի ֆուտբոլի ասոցիացիայում:

Ժամանակի ընթացքում փորձ կուտակելով, մրցավար Ֆլորենսիա Ռոմանոն հեռագնա ծրագրեր է կազմում: Նա վստահ է, որ կին լինելը չի խանգարի իր երազանքների իրականացմանը: Այդ կին մրցավարը չի ուզում էլ յով բավարարվել: «Ես երազում եմ մրցախաղ վարել ֆուտբոլի աշխարհի առաջնությունում եւ գիտեմ, որ կհասնեմ դրան», ասում է Ֆլորենսիան:

Պատմությունը վկայում է, որ առաջին կին մրցավարը եղել է 27-ամյա իտալուհի Պաոլա Բազզոլին, որն Իտալիայի Գուբբիո քաղաքում կայացած պատանեկան առաջնությունում պաշտոնապես վարել է «Չիտոլլետո»-«Սոկալյանա» ֆուտբոլային մրցախաղը:

Չնայած որ տղամարդ եզրային մրցավարներն իրենից ավելի բարձրահասակ են, Ֆլորենսիա Ռոմանոն գլխավոր մրցավարի դերում իրեն ինքնավստահ է զգում:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Իտալիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիան ընդդեմ կառավարության

Իտալիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիան օրերս հրապարակեց երկրի 1-ին եւ 2-րդ խմբերի առաջնության միայն 10 օրվա խաղերի օրացույցը: Դա արվեց միանգամայն գիտակցաբար: Ռոմանո Պրոդիի կառավարության վրա ճնշում գործադրելու նպատակով: Ֆուտբոլի ֆեդերացիան ուզում է հասնել այն բանին, որ կառավարությունն իրականացնի մի շարք բարեփոխումներ, մասնավորապես պրոֆեսիոնալ ակումբներին հնարավորություն տա դառնալու բաժնետիրական ընկերություններ, վերացնի կամ էապես կրճատի թիմերի հեռուստատեսային եւ ռադիոյին պայմանագրերի հետ կապված հարկերը, մարզական լոտոյի խաղարկություններ անցկացնել անգլիական գրավների համակարգով, որը թույլ կտար բազմապատկել խաղադրամները:

Փոխվարչապետ եւ սպորտի նախարարության պատասխանատու Վալտեր Վելտրոնիի աշխատակիցները փորձում են ժամանակ շահել եւ ողջունում են, թե կառավարությունն արդեն պլանը փորձ է արվում:

Գ. Բ.

Մրցապարտեզում ուժեղագույններն էին

ԵՐԵՎԱՆ, 14 ՕԳՈՍՏՈՍ. ՓԱՍՏ. Գերմանիայում կայացած ֆուտբոլային մրցաշար Հին աշխարհի ուժեղագույն թիմերի մասնակցությամբ: ՈՒԵՖԱ-ի գավաթակիր Մյունխենի «Բավարիան», գավաթակիրների գավաթակիր «Պարի Սեն Ժերմենը» եւ Իտալիայի չեմպիոն «Միլանը» որոշեցին ուժեղագույնին: Ամեն մի հանդիպում տեւեց 45 րոպե: «Բավարիան» հաղթեց փարիզյան թիմին (2-0) եւ զիջեց «Միլանին» (1-2): Նույն հաշվով իտալացիները պարտվեցին ֆրանսիացիներին: Ի վերջո խփած եւ բաց թողած գնդակների լավագույն տարբերությամբ հաղթող դարձավ «Բավարիան»:

Երանք դուրս կգան խաղադաշտ

«Փյունիկ» (Երեւան)

Ակումբը հիմնադրվել է 1992 թ. (ՀՄԸՄ):
Մարզագգեստը՝ սեւ-սպիտակ-սեւ:
Խաղերն անցկացնում է «Հրազդան» մարզադաշտում (70000):
Նվաճումները՝ ՀՀ չեմպիոն՝ 1992, 96 թթ., արծաթե մեդալակիր՝ 1994 թ., ՀՀ գավաթակիր՝ 1996 թ.
ՀՀ առաջնություններում (1992-96). 122 +93=16-13, 403-120:
Ամենախոշոր հաղթանակը՝ ՀՄԸՄ-«Կիլիկիա» (Երեւան)՝ 12-1 (1992)
պարտությունը՝ «Բանանց» (Կոտայքի շրջ.)- ՀՐԸՄ 7-2 (1993):
Բարձրագույն խմբում բոլորից շատ խաղեր անցկացրել է Ս. Հովսեփյանը՝ 114:
Թիմի լավագույն ռմբարկուն է Ա. Ավետիսյան՝ 97 գնդակ:

Անուն, ազգանուն	Ծննդ. թիվը	Հասակ/քաշ	Խաղ/գոլ
Արմեն Ավագյան	07.06.1962	1.78/75	61/-59,+2
Սարգիս Հովսեփյան	02.11.1972	1.82/72	114/6
Արթուր Մկրտչյան	09.08.1973	1.80/72	111/3
Արամայիս Տոնոյան	26.10.1969	1.80/76	98/25
Արթուր Ասոյան	03.12.1970	1.72/70	93/4
Վարդան Խաչատրյան	29.10.1968	1.82/74	48/8
Հայկ Մարգարյան	04.08.1972	1.78/70	105/39
Վարդան Մինասյան	05.01.1974	1.74/70	103/17
Սեյրան Պողոսյան	19.06.1970	1.72/69	98/16
Համլետ Մխիթարյան	24.11.1973	1.73/58	94/17
Անդրանիկ Ջանազանյան	23.11.1974	1.80/75	85/9
Սուրեն Չախալյան	24.08.1972	1.72/64	77/6
Նշան Երզրումյան	17.12.1979	1.72/66	
Արսեն Ավետիսյան	08.10.1973	1.70/65	113/97
Վարազդատ Ավետիսյան	11.10.1972	1.64/62	112/41
Գեղամ Հովհաննիսյան	21.08.1967	1.78/72	107/92
Արմեն Շահգելդյան	28.08.1973	1.82/74	93/50
Արմեն Սանամյան	01.02.1966	1.69/65	55/21

Ակումբի նախագահ՝ Գագիկ Սաֆարյան:
Գլխավոր մարզիչ՝ Խորեն Հովհաննիսյան:
Մարզիչ՝ Լեւոն Յաքլուկյան:

«Շիրակ» (Գյումրի)

Թիմը հիմնադրվել է 1934 թ. («Կարմիր դրոշ»):
Մարզագգեստը՝ կապույտ-սպիտակ-կապույտ:
Խաղերն անցկացնում է Գյումրիի քաղաքային մարզադաշտում (8000):
Նվաճումները՝ ՀՀ չեմպիոն՝ 1992, 1994, արծաթե մեդալակիր՝ 1993, 1996.
ՀՀ առաջնություններում (1992-96). 122 +98=15-9, 386-87
Ամենախոշոր հաղթանակը՝ «Շիրակ»-«Աղավնուր»՝ 10-0 (1996-96):
պարտությունը՝ «Բանանց»-«Շիրակ»՝ 4-0 (1993),
«Փյունիկ»-«Շիրակ»՝ 4-0 (1995-96):
Բարձրագույն խմբում բոլորից շատ խաղեր է անցկացրել Ա. Պետրոսյանը՝ 116:
Թիմի լավագույն ռմբարկուն՝ Ա. Պետրոսյան - 56 գնդակ:

Անուն, ազգանուն	ծննդ. թիվը	Հաս./քաշ	Խաղ/գոլ
Արթուր Հովհաննիսյան	22.06.1968	1.81/77	75/-47
Ռայմոնդ Զաղուրյան	17.05.1971	1.78/75	54/-40-2
Հարություն Վարդանյան	05.12.1970	1.82/77	112/43
Հակոբ Արտոյան	08.05.1970	1.78/74	109/8
Գագիկ Մարգարյան	16.09.1969	1.76/73	100/11
Արտակ Ադամյան	11.07.1974	1.77/74	85/5
Ֆելիքս Խոջոյան	22.12.1974	1.79/76	44/1
Հովհաննես Դեմիրճյան	18.05.1975	1.77/73	5
Արթուր Պետրոսյան	17.12.1971	1.78/75	116/56
Հովհաննես Թահմազյան	11.01.1970	1.73/70	113/21
Կոլյա Եփրանոսյան	29.10.1975	1.81/70	51/3
Վարդան Բիչախչյան	09.10.1977	1.63/60	30/4
Արարատ Հարությունյան	24.08.1975	1.77/66	25/4
Գրիգոր Գրիգորյան	10.02.1971	1.78/73	96/40
Սամվել Նիկոլյան	11.09.1964	1.68/64	96/34
Արամ Թումասյան	13.09.1973	1.74/74	71/9
Արտյոմ Բենեցյան	03.06.1975	1.78/74	44/12
Արայիկ Ադամյան	06.06.1973	1.84/78	42/34
Արտավազդ Մաթեւոսյան	06.07.1966	1.82/78	35/13

Ակումբի նախագահ՝ Գառնիկ Խաչատրյան
Գլխավոր մարզիչ՝ Անդրանիկ Ադամյան:
Մարզիչ՝ Ժորա Բարսեղյան:

ՄԱՐԶԱԿԱՌՈՒՅՑՆԵՐ

Ամստերդամի «Այաքսը» նոր «տուն» ստացավ

Նորակառույց «Ամստերդամ Արենա» մարզադաշտի արտաքին տեսքը

Այս հոյակերտ մարզադաշտում սեփական հարկի տակ իր հանդիպումները այսուհետ կանցկացնի աշխարհի ուժեղագույն ակումբներից մեկը «Այաքսը»: «Ամստերդամ Արենա» կոչվող այս կառույցը ունի 50 հազար նստատեղ: Հատկանշական է, որ այն մեկ [illegible] «Այաքսի» բաց [illegible] օգոստոսի 14-ին. Նիդեռլանդների թագուհի Բեատրիքս կատարեց մարզադաշտի հանդիսավոր բացումը:

Բաժինը վարում է [illegible]

ԱԶԳ

Օրվա հետքերով

ՇՐՋԱՆ

Չեչնիայում հրադադա՞ր

Չեչնիայում ռուսաստանյան զորքերի հրամանատարի տեղակալ գեներալ Կոնստանտին Պուլիկովսկին հերքել է Մովլադի Ուդուգովի կողմից տարածված այն լուրը, թե չորեքշաբթի ժամը 12-ից չեչեն զինյալների եւ Ռուսաստանի զորքերի միջեւ հրադադար է հաստատվել: Գեներալ Պուլիկովսկին հայտնել է, որ իր եւ Ասլան Մասխադովի հանդիպման ժամանակ բանավոր համաձայնություն է միայն ձեռք բերվել այն մասին, որ իրենց հրամանատարության տակ գտնվող զորամիավորումները կրակ չեն բացի, երբ իրենց առաջինը հարձակման չենթարկեն: Մովլադի Ուդուգովն, ընդհակառակը, այսօր նորից է պնդել, թե հրադադարի մասին համաձայնություն է ձեռք բերվել եւ ասել է, որ չեչեն զինյալները կպահպանեն հրադադարը: Երեկ հրադադարի հաստատումից հետո արդեն ռուսաստանյան ուղղաթիռները 2 անգամ գնդակոծել են Գրոզնին լքել ցանկացող փախստականներին, սակայն, ընդհանուր առմամբ, հրադադարը պահպանվում է: Ռուսաստանի ԱԽ-ի քարտուղար Ալեքսանդր Լեբեդը պահանջել է, որ Չեչնիայում գտնվող զորքերի հրամանատարները պաշտոնանկ արվեն, սակայն պաշտպանության նախարար Ռոդիոնովը հրաժարվել է կատարել Լեբեդի պահանջը: Չորեքշաբթի օրը Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը հրամանագիր է ստորագրել, որով Չեչնիայում խաղաղության հաստատման ռազմավարական ղեկավարությունը դրվել է Անվտանգության խորհրդի վրա: Համաձայն Ռուսաստանի հեռուստատեսության հաղորդման, խորհրդի քարտուղար Ալեքսանդր Լեբեդին տրվել է ներառվելու երկու նորաստեղծ մարմիններ՝ կարգավորման շտաբ (որի կազմի մեջ մտնում են ուժային նախարարների տեղակալները) եւ տնտեսական վերակառուցման հանձնաժողով: Վերջինս փոխարինելու է Չեչնիայի հակամարտության կարգավորման կառավարական հանձնաժողովին, որը ղեկավարում էր վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինը:

ԳՐԻԳՈՐ ԷՄԻՆ-ՏԵՐՅԱՆ

Հարգանքի տուրք եւ հրաժեշտ մեծանուն գիտնականին

Սկիզբը էջ 1

Նա իր կյանքի գլխավոր նպատակն էր համարում ծառայել գիտությանը եւ հայրենիքին, եւ այդ խնդիրը ակադեմիկոս Վ. Համբարձումյանը կատարեց փայլուն ձեւով: Մեծ գիտնականի, հայրենասերի, քաղաքացու կյանքն ու գործունեությունը պետք է օրինակ հանդիսանա մեր երիտասարդ գիտնականների համար: Նրա հիշատակը հավերժ կմնա նրան ծնող ժողովրդի ու համաշխարհային գիտության պատմության մեջ, ասաց ակադեմիկոս Մ. Ներսիսյանը:

Ակադեմիկոս Դավիթ Սեդրակյանի խոսքերով, Վ. Համբարձումյանն իր մահով սահմանագծեց Հայաստանում գիտության, մասնավորապես, աստղաֆիզիկայի զարգացման մի ոսկե դարաշրջան: Գիտության մեջ առաջին իսկ քայլերից նա հասել էր այնպիսի բարձունքների, որ աստղագետների մի քանի սերունդներ ստիպված էին զբաղվել իր կողմից առաջ քաշած գաղափարների ուսումնասիրմամբ եւ տասնամյակների համար որոշ չափով կանխորոշել աստղաֆիզիկայի զարգացումը:

Երեւանի պետական համալսարանի ուսանողության ու պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմի ցավակցությունը հայտնեց մայր բուհի ռեկտոր, ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանը: Վ. Համբարձումյանի ԵՊՀ-ի հետ կապված էր ավելի քան կես դար, որի ընթացքում բազմաթիվ սերունդների իր տաղանդի բարձունքներից հաղորդակից է դարձել աստղաֆիզիկայի բարդ ու հրապուրիչ խնդիրներին, սերմանել սեր ու անսահման նվիրվածություն գիտության հանդեպ: ԵՊՀ-ի հիմնադիր ստորաբաժանումներից է Վ. Համբարձումյանի կազմակերպած աստղաֆիզիկայի ամբիոնը, որի անփոփոխ ղեկավարն էր մինչեւ կյանքի վերջը: Համալսարանը միշտ կհպարտանա, որ այստեղ աշխատել ու ստեղծագործել է Հայաստանի նոր պատմության գիտության ամենամեծ երախտավորը ակադեմիկոս Վ. Համբարձումյանը, ասաց ռեկտորը:

Ակադեմիկոս Գուրգեն Սահակյանն, իր հերթին, ընդգծեց, որ Վ. Համբարձումյանը երեւույթ էր ոչ միայն մեր ժողովրդի հոգեւոր կյանքում, այլեւ ամբողջ մարդկության քաղաքակրթության ասպարեզում: Գիտնականը խոսեց հանգուցյալի արտասովոր ընդունակությունների այն կողմի մասին, ինչպիսին էին բազմակողմանի գիտելիքները եւ ընդհանուր հավասարաչափ զործունեությունը բնագիտության մի շարք հարակից ոլորտներում: Մեծ լեռներին մոտիկից նայելիս նրանց մեծությունը չես տեսնի, նրանց պետք է հեռվից նայել, ամբողջապես ըմբռնելու եւ ամփոփելու նրանց էությունը: Գիտության մեջ այդպիսի մի հսկայական, առավել եւս հայ ժողովրդի փառապանծ զավակ Վ. Համբարձումյանը, նշեց ակադեմիկոս Գ. Սահակյանը:

Հայ ժողովուրդը գիտության ասպարեզում կորցրեց մի դարաշրջան, ասաց փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Լորիս Քալաշյանը: Նա առանձնահատուկ ընդգծեց Վ. Համբարձումյանի մեծ դերը գիտելիքների տարածման գործում, «Գիտելիք» հանրապետական ընկերության կազմակերպման ու գործունեության բնագավառում: Պրոֆեսորը հույս հայտնեց, որ Վ. Համբարձումյանի հիշատակը կհավերժացվի նրա անունը շնորհելով այդ ընկերությանը:

ՀԳԱԱ փոխնախագահ, ֆիզմաթ ու տեխնիկական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար ակադեմիկոս Յուրի Շուքուրյանը փաստեց Վ. Համբարձումյանի մեծ ավանդն այդ գիտությունների զարգացման, հետազոտությունների մակարդակի շեշտակի բարձրացման, ժամանակակից գիտական ուղղությունների ստեղծման ու բարձրորակ կադրերի պատրաստման գործում: Շնորհիվ այդ բնագավառների զարգացմանը, Հայաստանը ներկայացավ աշխարհին նաեւ որպես ճշգրիտ եւ հիմնարար գիտությունների երկիր, նշեց գիտնականը:

Ըստ ՀԳԱԱ փոխնախագահ ակադեմիկոս Գեւորգ Բռուտյանի, Վ. Համբարձումյանը որքան մեծ էր գիտության մեջ, այնքան էլ մեծ էր որպես հայրենասեր: Նա իր ողջ կյանքը անմնացորդ ի նպաստ դրեց հայ ժողովրդին: Մեծ հայ էր, եւ այդպիսին էլ միշտ կհիշվի: Դեռեւս կենդանության օրոք նրա անունը դարձավ լեգենդ եւ կմնա որպես լեգենդ հավերժության երկնակամարում, ասաց ակադեմիկոսը:

Ինչպես նշեցինք, ժողովն ամփոփեց նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: Նա խոսեց Վ. Համբարձումյան քաղաքացու մասին: Արցախյան շարժման առաջին օրերին, հիշում է նախագահը, երբ մենք դիմեցինք Վ. Համբարձումյանին, անմիջապես ընդունվեցինք նրա կողմից: Նա այն մարդն էր, որ ոչ միայն խրախուսեց մեր նախաձեռնությունը, այլեւ, կարելի է ասել, նախաձեռնեց: Այն ժամանակ Լեռնային Ղարաբաղի մարզխորհրդի ԼՂԻՄ-ը Հայաստանին միացնելու մասին որոշման ընդունելուց հետո հարց էր դրված, որ Հայաստանի Գերագույն խորհուրդը նույնպես անմիջապես գումարի այդպիսի նիստ եւ արձագանքի Ղարաբաղի պահանջին: Վ. Համբարձումյանը կոչով դիմեց Հայաստանի ԳԽ բոլոր պատգամավորներին պահանջելու նման նիստի գումարում: Եվ նրա կոչը մեր ձեռքը վերցրած, մենք ընկանք Հայաստանի բոլոր շրջանները, հավաքեցինք 98 պատգամավորների ստորագրություն, հիշում է «Ղարաբաղ» կոմիտեի ղեկավարը:

Լինելով խոհական գիտնական, որն իր աշխատանքից ստանում էր գերագույն ստեղծագործական հաճույք եւ նույնը գնահատում էր ուրիշների մեջ, լինելով գիտության հսկա, հետագույն կազմակերպիչ, նա միաժամանակ անհանգիստ, ամեն վայրկյան ապրել է իր ժողովրդի ապրումներով, արձագանքել նրա բոլոր արձագանք պահանջող հարցերին, ասաց Լ. Տեր-Պետրոսյանը: Նախագահը մեջբերեց Վ. Համբարձումյանի հետեւյալ խոսքերը. «Լսեք, տղաներ, Ղարաբաղի գործը պետք է հաջողվի, որովհետեւ դեռ չի եղել մի գործ, որը ես ձեռնարկեմ եւ չհաջողվի»: Ինձ տպավորեց նրա այս նպատակասլացությունը, նշեց ՀՀ նախագահը:

Հետագայում էլ, երբ արդեն թողել էր գործնական աշխատանքը, տանն էր, մշտապես հետաքրքրվում էր մեր այսօրվա կյանքով, Ղարաբաղի վիճակով, հայ-ռուսական հարաբերություններով, վերհիշեց Լ. Տեր-Պետրոսյանը: Պետության ղեկավարի համոզմամբ, «Վիկտոր Համբարձումյանն այն անհատն է, որը ոչ թե իրենն է ազգին պարտական, այլ ազգն է իրեն պարտական»:

Սգո ժողովը հայտարարվում է փակված: Հանրապետության ղեկավարները, ժողովի այլ մասնակիցները մոտենում են հանգուցյալի հարազատներին, ցավակցություն հայտնում նրանց: Այնուհետեւ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը գրառում արեց սգո մատյանում, որը դրված է ՀԳԱԱ-ի նախասրահում:

Երեկոյան ՀԳԱԱ նախագահության այցելեցին հանրապետությունում հավատարմագրված օտարերկրյա դիվանագիտական ներկայացուցչությունների ղեկավարները՝ տուրք մատուցելու ակադեմիկոս Վիկտոր Համբարձումյանի հիշատակին:

Այսօր Բյուրականում տեղի կունենա Վիկտոր Համբարձումյանի հուղարկավորությունը:

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻԼՈՅԱՆ

ԲԱԼԿԱՆՆԵՐ

«Հերցոգ Բոսնա» ինքնահռչակ հանրապետությունը լուծարվեց

14 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՕՎ: Խորվաթիայի եւ Բոսնիայի նախագահներ Ֆրանյո Թուջմանն ու Ալիյա Իզեթբեգովիչն այսօր մի հայտարարություն են ստորագրել, որով լուծարել են բոսնիական խորվաթների կողմից հռչակված «Հերցոգ Բոսնա» հանրապետությունը: Այդ հայտարարությամբ խորվաթները պարտավորվում են մինչեւ օգոստոսի 31-ը վերացնել հանրապետության բոլոր պետական կառույցները: Մահմեդականները բազմիցս մատնանշել են, որ այդ հանրապետության գոյությունը խոչընդոտում է Բոսնիայի մահմեդա-խորվաթական դաշնության ամրապնդմանը: 2 նախագահների հանդիպումից հետո այդ հայտարարությունը ստորագրել է ԱՄՆ-ի պետքարտուղար Ուորեն Քրիստոֆերը: Հանդիպմանը, որին մասնակցում էր նաեւ Սերբիայի նախագահ Սլոբոդան Միլոշեւիչը, գլխավորապես խոսք էր գնում սեպտեմբերի 14-ին Բոսնիայում կայանալիք ազատ եւ արդար ընտրությունների անցկացման համար նախադրյալներ ստեղծելու մասին:

GID

CEMA

CENTRE DE MANAGEMENT D'ARMENIE

Հայաստանի Հանրապետության Առեւտրաարդյունաբերական պալատը եւ ֆրանսիական ԺԻԴ ընկերությունը համատեղ ստեղծել են Հայաստանի մենեջմենթի կենտրոն ՍԵՄԱ, որը գործում է 1991 թ.: Կենտրոնի նպատակն է վարչական, կոմերցիոն եւ ֆինանսական ոլորտների համար կադրերի վերապատրաստումը մենեջմենթի, առեւտրի եւ ֆինանսական կառավարման արդի տեխնոլոգիաներին համապատասխան: ՍԵՄԱ կենտրոնը կազմակերպում է 1996-97 թթ. ուսումնական տարվա ընդունելություն: Ուսումնառությունը բաղկացած կլինի 10 փուլերից, յուրաքանչյուրը ամիսը մեկ անգամ մեկ շաբաթ տեւողությամբ, մեկ տարի կտրվածքով:

ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

- *Շուկայական տնտեսություն*
- *Հաշվապահություն*
- *Ձեռնարկությունների իրավունքը*
- *Ձեռնարկության կազմակերպումը եւ արտադրության միջոցներ-անձնակազմի կառավարում*
- *Բանկ եւ ձեռնարկություններ*
- *Վաճառք եւ բաշխում*
- *Մարկետինգ*
- *Մենեջմենթ եւ մարդկային ռեսուրսներ*
- *Միջազգային առեւտուր, ներմուծում եւ արտահանում, ֆինանսական գործառնություններ*
- *Բիզնես պլան*

Ունկնդիրները կարող են [illegible] ... [illegible] Դասընթացները անցկացվում են ֆրանսիացի փորձառու մասնագետների [illegible] թարգմանությամբ: [illegible] ՍԵՄԱ կենտրոնը [illegible] ... [illegible] աշխատանքի անցնելու համար:

Տեղեկությունների համար զանգահարել 56.51.94 հեռախոսով:

ՀԱՍՑԵՆ՝ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ 39

ՀՀ ԱՌԵՎՏՐԱԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՆԱՂԱՇ ՀՈՎՆԱԹԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ

Հրավիրում է սովորելու

Կերպարվեստի, երգ-երաժշտության, դեկորատիվ կիրառական արվեստի, գրականության, դերարվեստի, արվեստի պատմության եւ ժուռնալիստիկայի ցերեկային եւ հեռակա բաժիններում:

Համալսարան կարող են ընդունվել ութամյա եւ միջնակարգ կրթությամբ 15 տարեկանից բարձր արվեստասեր երիտասարդները: Ուսման տեւողությունը՝ 3 տարի: Դասավանդում են հանրապետության անվանի արվեստագետ դասախոսները: Ուսումնառության հետ մեկտեղ կազմակերպվում են գործնական պարապմունքներ՝ ցուցահանդեսներ, համերգներ, գրական-գեղարվեստական միջոցառումներ, էքսկուրսիաներ: Ավարտողներին կտրվի մասնագիտությանը համապատասխան որակավորումով դիպլոմ:

Դիմումներն ընդունվում են 1996 թ. հունիսի 15-ից մինչեւ ս/թ սեպտեմբերի 10-ը, ամեն օր ժ. 11-ից մինչեւ 17-ը (բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից):

Քննությունները՝ սեպտեմբերի 12-ից:

Դասերը՝ հոկտեմբերի 1-ից:

Կերպարվեստի եւ դիզայնական արվեստի բաժինների դիմորդների համար կազմակերպվում են գծանկարի երկամսյա նախապատրաստական դասընթացներ, որոնք կանցկացվեն հուլիսի 1-ից մինչեւ սեպտեմբերի 1-ը:

Հասցեն՝ Երեւան, Մ. Խորենացու փ. 26 ա, Առեւտրի տուն, 5-րդ հարկ, հեռ. 52-18-03

Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների *առաջարկի* եւ *պահանջարկի* մասին հեռախոսով: Զանգահարել 589167, 581351 «Սփյուռ»:

[illegible] տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Ինդեքս 69149. Պատվեր 2162. Տպաքանակ 4000. Ստորագրված է տպագրության 14.08.1996. Գինը 75 դրամ